

Wonen en werken in Nickerie

's lands wijs 's lands eer

Een handleiding

Rob Mooij
Tobi Graafsma

Inhoud

- 1 Inleiding
- 2 Wat je vermoedelijk vooraf wilt weten
- 3 Leefstijl en omgangsvormen in Nickerie
- 4 De WIN groep en haar activiteiten
- 5 Mi moy kondre: Suriname
- 6 Een algemene beschrijving van Nickerie
- 7 Wat goed is om te weten over de godsdiensten in Suriname
- 8 De verschillende bevolkingsgroepen en hun opvoedingstradities
- 9 De positie van kinderen in Suriname, in het bijzonder die met een beperking
- 10 Slot

1 Inleiding

Welkom bij de WIN groep Nickerie! Voor je zie je of ligt de WIN reader. Je kunt er van alles in lezen, van heel praktische en actuele zaken tot zaken die zich ver in het verleden hebben afgespeeld. Naar we hopen zul je er plezier van hebben als je naar Nickerie komt.

De WiN groep

De WINgroep bestaat een aantal jaren en is een bundeling van drie Nickeriaanse organisaties:
De Stichting Cultureel Centrum Nickerie (CCN)
De Stichting Vrienden van Nickerie (VVN)
De Stichting Welzijns instituut Nickerie (WiN)

Het *Cultureel Centrum Nickerie* is veruit de oudste van de drie partners: ze bestaat al ruim 50 jaar. CCN beschikt over een heel bijzonder theater, een aantal kantoren en een bibliotheek. De *Vrienden van Nickerie* bestaat zeven jaar. De *Vrienden* steunen met allerlei projecten de ontwikkeling van de bevolking. Een deel van de VVN bevindt zich in Nederland en bestaat uit mensen die vanuit het district Nickerie naar Nederland zijn verhuisd, maar die hun geboortestreek nog zeer actief ondersteunen. Het *Welijns instituut Nickerie* bestaat ruim vier jaar. WiN zet zich vooral in voor samenlevingsopbouw en voor een professionele zorg voor kwetsbare groepen in de gemeenschap.

Samen kunnen de drie organisaties natuurlijk efficiënter en effectiever werken.

De WIN groep als geheel beoogt bij te dragen aan de kwaliteit van het welzijnswerk, de culturele voorzieningen en de psychosociale gezondheidszorg. Uiteindelijk is natuurlijk het doel bij te dragen aan de kwaliteit van leven in de Nickeriaanse gemeenschap.

De WIN groep voert projecten uit, ze leidt mensen op en ze doet onderzoek. Hoog in het vaandel staan twee zaken: betrouwbaarheid en duurzaamheid.

De drie stichtingen hebben eenzelfde bestuur.

De WIN groep werkt nauw samen met andere organisaties en instellingen in Nickerie. Zo zijn er nauwe banden met de Inspectie Onderwijs, met de politie, met het ziekenhuis, met een aantal buurtcentra, met alle kinderverenigingen en internaten en tenslotte ook met de scholen.

Waarom deze reader?

De WINgroep groeit mee met de groei van haar activiteiten. Dat kun je al zien aan de vorming van de WINgroep. En zo groeit ook het aantal mensen dat meer wil weten van Suriname, van het werk van de WINgroep en van het district Nickerie. Die willen zich meestal al in Nederland voorbereiden op wat gaat komen.

Men wil zich inlezen en voorbereiden op een bezoek. Dat is verstandig. Toch moeten we meteen zeggen: alle voorbereiding en zelfs een dikke reader zoals deze nemen toch niet weg dat vrijwel iedereen na een bezoek zegt: “het is toch nog weer anders dan ik had gedacht” of: “nu kan ik mijn Surinaamse cliënten veel beter begrijpen”; of: “nu weet ik echt hoe het in Suriname is”.

Ook al is de werkelijkheid toch altijd weer anders dan de beste beschrijving op papier, voorbereiding is een goede zaak. Het vergemakkelijkt het proces van aanpassen aan de Surinaamse gewoonten en aan het Surinaamse klimaat. Het voorkomt teleurstellingen door onjuiste verwachtingen of misvattingen.

Als steun bij de voorbereiding op een bezoek aan Nickerie heeft de WiN groep deze reader voor

je gemaakt.

Er is van alles in te lezen, bijvoorbeeld over wat de WiN groep is en doet; over het land Suriname; over de geschiedenis en de kenmerken van Nickerie en over de leefstijl en de omgangsvormen in Nickerie. Er staan ook allerlei praktische zaken in die voor een komend medewerker van belang kunnen zijn. We vertellen van alles over de belangrijkste bevolkingsgroepen en godsdiensten in Suriname, over de manieren waarop kinderen in Nickerie worden groot gebracht en natuurlijk vind je ook iets over de benarde positie van kinderen met een beperking in Suriname.

We hopen dat je interesse voor Suriname, Nickerie en de WINgroep door de reader wordt versterkt. Het is een land met een boeiende bevolking, een boeiende geschiedenis en een steeds weer verrassende werksfeer.

We hopen met deze reader in het bijzonder te bereiken dat je als komend medewerker nuttige achtergrondinformatie over Suriname in het algemeen en Nickerie in het bijzonder zult vinden.

De reader begint bij de meest praktische zaken. Die staan vermoedelijk bij de meeste lezers op de voorgrond.

De gegevens over het land, het district en de plaats Nieuw Nickerie komen daarna. Ze vormen de achtergrond voor al ons werk in Nickerie.

De hoofdstukken kunnen onafhankelijk van elkaar worden gelezen. Je kunt dus ook een hoofdstuk apart downloaden en later naar andere hoofdstukken kijken.

2 Wat je vermoedelijk vooraf wilt weten

De spanning van vertrek – en van terugkeer

Het is misschien goed om met de volgende opmerkingen te beginnen.

Zeker als je voor het eerst naar Suriname komt, ruim 9000 kilometer van huis, ouders, vrienden en vriendinnen is dat een hele spannende aangelegenheid. Het is een uitdaging die je waarschijnlijk al maanden van tevoren bezig houdt. Je gaat naar een andere cultuur, een ander leefpatroon, je bent sterk op jezelf aangewezen, je bent misschien heel nieuwsgierig en je wilt je horizon verbreden. Je gaat het onbekende tegemoet.

Gelukkig spreekt men in Suriname doorgaans goed de Nederlandse taal, maar overigens is het echt een heel ander land dan je gewend bent! En juist omdat men er Nederlands spreekt, wordt het wel eens vergeten dat Suriname geen deel van Nederland is, maar een trots en eigenstandig land.

Een goede voorbereiding kan er veel aan bijdragen dat je verblijf een succes wordt. Daar hoort ook het doornemen van deze reader bij.

Vrijwel alle mensen die een poos bij ons hebben gewerkt, hetzij als vrijwilliger, hetzij als stagiaire, hetzij om werkervaring op te doen hebben die periode als een verrijking van hun leven ervaren. Hun horizon *is* inderdaad verbreed. Er is veel genoten en er is veel geleerd. Er is flexibiliteit gegroeid. En er ontstaat relativering: de kijk op de Nederlandse samenleving is veranderd.

Maar op een gegeven moment ga je terug. Net zoals je waarschijnlijk met de nodige moeite afscheid nam van heel belangrijke en geliefde mensen (en zij van jou), zul je waarschijnlijk met verdriet weer afscheid nemen van mensen in Nickerie (en zij van jou).

Eigenlijk vergt ook de terugkeer naar Nederland ook de nodige voorbereiding, zeker als je, zoals we graag hebben, een half jaar of misschien zelfs wat langer bij ons blijft.

Meestal zul je, eenmaal weer terug in Nederland, je snel weer aanpassen aan de Nederlandse omstandigheden. Maar niet altijd. Hoe langer je in Nickerie bent geweest, hoe meer aanpassingsproblemen je bij terugkeer in Nederland mag verwachten. Het hoeft niet, maar het kan. Het leven in Nederland is doorgedaan. Je hebt weer een heel andere en vaak minder opvallende en verantwoordelijke positie. Mensen zijn misschien helemaal niet geïnteresseerd in je ervaringen – en trouwens die zijn ook vaak moeilijk echt goed over te brengen. Je moet nu echt een baan zoeken, je kamer is door de onderhuurster in grijpend veranderd, de trams lopen anders, enzovoort. Allemaal zaken die aanpassingsproblemen met zich mee kunnen brengen.

Je zult merken: je verandert ook persoonlijk. Het verblijf in een derde wereldland, in een land met een geheel andere cultuur (of, zoals in Suriname, met geheel verschillende culturen) laat je vast niet onberoerd terug gaan. Mogelijk veranderen een aantal waarden en meningen. Je bent waarschijnlijk zelfstandiger geworden. Misschien heb je de gastvrijheid en hoffelijkheid van Surinamers zo gewaardeerd dat je die enigszins hebt overgenomen. Het kan zijn dat je daardoor weer moet wennen aan de Nederlandse situatie.

Het kan nuttig zijn om na terugkeer te praten met andere Nickerie-gangers of met een Nederlandse supervisor die Suriname en Nickerie kent. Bereid ook je terugkeer dus goed voor. Wij zullen je er bij helpen. Kijk niet vreemd op als de aanpassing (reïntegratie) tijd kost!

Je bent een persoon, maar ook een vertegenwoordiger

Er zijn zo langzamerhand veel Nederlanders die een poos in Suriname komen werken. Ook Nickerianen raken daar aardig aan gewend. Je bent niet alleen de persoon die je bent, maar je vertegenwoordigt ook de WIN groep. En je vertegenwoordigt Nederland. De mensen bezien je ook als “iemand van de WINgroep” en als een Nederlander of Nederlandse. Je wordt dus als zodanig beoordeeld en je wordt ook als zodanig tegemoet getreden.

Er zijn daarom een aantal zaken waarop je moet letten. We noemen er een paar.

Je zult bijvoorbeeld vaak worden gezien als een mogelijke toegangspoort naar Europa.

En je zult worden gezien als iemand die rijk is, zelfs al voel je je naar Nederlandse maatstaven maar een arme student. Je wordt bekeken als een mogelijke huwelijkspartner of geldschieter. Bedenk: vele mensen in Nickerie zijn arm en er is doorgaans weinig toekomstperspectief. Veel mensen moeten rond zien te komen van een paar honderd euro per maand.... Dus vorm jij een bron van hoop!

Wees dus voorzichtig met het in gaan op uitnodigingen en toenaderingspogingen. Beloof niets dat je niet waar kunt maken of waar je misschien over een poos spijt van krijgt. Loop niet te hard van stapel. Overleg in zulke gevallen liever eerst met je begeleider en met een van de (locale) WIN groep-medewerkers.

Dat is trouwens niet alleen in Suriname zo. Het geldt voor alle ontwikkelingslanden waar “ontwikkelingswerkers” komen helpen. En het is natuurlijk ook niet zo verwonderlijk. Zie het volgende citaat:

“Europeanen zijn socialer dan Afrikanen”, beweert Abdramane. “Ze doen van alles om de armen in de wereld te helpen, maar rijke Tsjadiërs denken alleen aan zichzelf en hun familie. Als je geen vermogende familie hebt, ben je bijna per definitie veroordeeld tot een leven als armoedzaaier. Mijn enige hoop zijn buitenlands ontwikkelingswerkers”.

Gemengde gevoelens

Er is nog een gevolg van de situatie dat jij als betrekkelijk welvarende Nederlandse persoon (dat

vindt men hier) een poos naar Suriname komt.

Jij kunt je dat permitteren, jij kunt het betalen en dus heb je het goed en bovendien: voor jou is er een goeie toekomst.

Daarom zul je dus door Surinamers met gemengde gevoelens worden bekeken. Men is zeker blij met je. Maar men weet: je gaat ook weer weg. Jij gaat terug naar dat paradijs. Je bent niet veroordeeld tot dat chronische trauma dat armoede heet. Dus word je ook benijd en dat kan zich op allerlei manieren uiten.

Reden genoeg om je in ieder geval als een goede gast en een goede vertegenwoordiger van de WIN groep en van Nederland te gedragen.

Beschouw Suriname dus niet als een land waar je je kunt uitleven, maar als een land waarover je veel kunt leren.

En een reden temeer om niet meteen aan te komen met ongevraagde adviezen en ideeën – daar wordt men hier helemaal niet goed van.

Er vliegen hier ladingen Nederlanders in die even komen vertellen hoe het allemaal eigenlijk moet, voorbijgaand aan en helemaal niet geïnteresseerd in wat er hier in Suriname allemaal speelt en waarom al die goedbedoelde adviezen niet werken.

Wacht met adviezen of ideeën tot men je er om vraagt.

Probeer je in te leven en te leren. Luister en kijk.

Hoe zit het met..?

Dit gezegd zijnde wordt het tijd over te gaan naar de vele praktische vragen die je ongetwijfeld al geruime tijd hebt.

Natuurlijk wil je allerlei hele alledaagse dingen weten, voor je naar Nickerie komt. We zullen een aantal vragen, die ons regelmatig worden gesteld, vast voor je beantwoorden.

Is het erg warm in Nickerie?

Ja, het is meestal erg warm in Nickerie – net als in heel Suriname. Overdag is het meestal ruim 30 graden, 's nachts koelt het een beetje af, maar meestal is het niet kouder dan 23 tot 25 graden. Het belangrijkste is echter: Suriname is een tropisch land en het is er erg vochtig. Papier krult om en zweet parelt al snel op je voorhoofd. Dat maakt de warmte vermoeiend. De oude uitspraak “tropenjaren tellen dubbel” heeft vooral daar mee te maken: de combinatie warmte en vochtigheid maken je moe.

Voor de eerste dagen zul je er last van hebben. De hitte kan je flink bevangen. Doe juist de eerste dagen dus lekker kalm aan.

Wat voor soort visum moet ik nemen?

Er zijn twee mogelijkheden: een “single entry” of een “multiple entry”. Als je van plan bent om vanuit Suriname nog een weekje naar bijvoorbeeld Curaçao of naar Frans Guyana te gaan, dan moet je een “multiple entry” aanvragen. Ben je niet van plan vanuit Suriname nog buitenlandse trips te maken, dan kun je volstaan met een “single entry”. Soms neemt men een (toeristen)visum voor 2 maanden en verlengt dat. Zo'n visum is goedkoper dan een visum voor 6 maanden.

Verlenging kan tot maximaal 6 maanden. *Maar je mag dan niet het land uit gaan.* Overigens: ook de procedures hier in Suriname kunnen wisselen. Doorgaans is er een maandelijks meldplicht bij de militaire politie in Nickerie. Die handelt de vreemdelingenzaken af. Als adres kun je het adres van de WIN groep opgeven.

Moet ik anti-muggenspul meebrengen?

Nickerie ligt aan de zuidkant van de Nickerie-rivier. Aan de noordkant van die rivier ligt een drassig gebied waar veel muskieten hun broedplaats vinden. Zodra het heeft geregend merkt men vooral aan de rivierzijde van Nickerie daarvan het effect: muskieten!!

Anti-muskietenlotion heb je dus vaak nodig. Vreemd dus misschien, maar het antwoord op de vraag of je veel van zulk spul mee moet brengen is toch nee. Je hebt zeker anti-muskietenlotion nodig, daar niet van. Maar dat is in Suriname heel goed, gemakkelijk en goedkoop te verkrijgen. Je hoeft het dus echt niet veel mee te brengen – met uitzondering misschien van iets voor de eerste paar dagen.

Er is in Nickerie genoeg anti-muskietenlotion te vinden. Dat hoeft men echt niet in grote hoeveelheden in Nederland in te slaan. De Surinaamse “tropical bush” werkt uitstekend en is helemaal niet duur.

Wel is het raadzaam, vooral als je voor het eerst in Suriname bent, ’s ochtends al je voeten en enkels in te smeren. Daar heb je het meeste last; muskieten houden van lage, donkere plaatsen! Langzamerhand raak je immuun en heb je minder last van rode plekjes. Vermijd natuurlijk krabben want je bewerkstelligt er infecties mee. Er zijn middeltjes om de jeuk wat te bestrijden – raadpleeg een apotheek.

Moet ik als ik naar Nickerie kom malariapillen innemen?

Nee, dat hoeft niet. Nickerie is malariavrij, net zoals de gehele kuststrook. Suriname bestrijdt malaria op een succesvolle manier. Wel is het zo, dat in het binnenland nog malaria voorkomt. Maar ook daar gaat het beter. Omdat je vast en zeker af en toe het prachtige binnenland van Suriname wilt zien is het goed het volgende te weten.

In Nederland adviseert men meestal profylactisch (uit voorzorg) malariapillen te gaan slikken. In Suriname, ook in het eigen Streekziekenhuis, adviseert men anders. Men gaat gewoon naar het binnenland en bij een eerste teken van koorts slikt men alsnog malariapillen. Die kun je hier heel gemakkelijk en goedkoop krijgen. Vaak laat men bij terugkomst in Nickerie bloed prikken en onderzoeken op malaria. Men let dus scherp op de gezondheid, heeft wel pillen beschikbaar (tegenwoordig meestal Malarone) maar neemt ze pas in na een teken van koorts.

Maar: er is niets tegen om het advies van de Nederlandse GG en GD te volgen.

By the way: in Suriname komt soms (vooral in de regentijden) *dengue* voor. Dit is een vorm van griep, waarvan dodelijke varianten zijn. Je moet dus griepverschijnselen in Suriname altijd serieus nemen. Bij verschijnselen van griep: meld het ons en raadpleeg de huisarts.

Moet ik mijn lap top mee nemen?

Het moet niet, maar het is wel heel handig! WIN beschikt over een aantal computers. Daar kun je rustig op werken, maar het zijn vaak wat oudere exemplaren en ze hebben dus vaak kuren. De ervaring leert dat een eigen lap top heel handig is. Bedenk wel: het is hier warm en stoffig – geen ideale situatie voor dure lap tops...

Is het drinkwater goed en hoe staat het met de waterdruk?

Het kraanwater is van goede kwaliteit. Je kunt het veilig drinken.

Wel is de druk op het water vaak erg gering. Daarom hebben de meeste mensen een hydrofoor. Dat is een apparaat dat druk zet op de waterleiding in het huis. Water sijpelt (meer is het niet) gewoonlijk vanuit het leidingnet continu in een groot vat. Als dat vat vol is, sluit de toevoer (net zoals in een waterbak bij een toilet). Vanuit dat vat wordt het water vervolgens onder druk binnenshuis verder gestuurd.

De meeste mensen hebben geen warm water. Het leidingwater is echter helemaal niet koud, dus

douchen met leidingwater gaat prima.

Moet ik veel kleding mee nemen?

Je zult merken dat je vaak van kleding moet wisselen. Nickerianen wisselen hun kleding vaak op een en dezelfde dag. Ook zul je vaak moeten wassen. Kleding slijt dus snel. Je hebt vooral lichte kleding nodig en zeker ook kleding die je armen en benen goed kan afdekken. Neem vooral ruim genoeg werkkleding mee.

Is het handig mijn mobiele telefoon mee te nemen?

Meestal wel. Als je een “dual” of “triple” band telefoon hebt dan zal die ook werken in Suriname. Je kunt hier goedkoop een simkaart aanschaffen en dan heb je dus een Surinaams nummer!

Kan ik overal eten halen?

Men is in Suriname redelijk gewend om in een WINKel warm eten te kopen en mee naar huis te nemen. Maar de hygiëne tijdens de bereiding laat echter toch vaak te wensen over. Enige voorzichtigheid is dus wel geboden. Vraag dus, voor je ergens eten gaat kopen, altijd advies aan iemand die bekend is met de situatie.

Veel Surinamers eten enkel “halaal”, ritueel geslacht en klaargemaakt vlees. Bedenk dat dus, voor het geval je een Surinamer aan je eigen tafel uitnodigt.

Moet ik zonnebrandcrème mee brengen?

Dat kan zeker geen kwaad. Houd er rekening mee dat de zon in Suriname zeer hoog staat. Daardoor verbrand je bijzonder snel. Dat kan al gebeuren als je naar de WIN groep toe fietst! Wees dus heel voorzichtig. Men zit in Suriname zeer weinig in de zon en zeker niet tussen twaalf en vier. Het is daar eenvoudig veel te heet voor.

Word ik na aankomst opgehaald?

We zijn gewend mensen altijd zelf van het vliegveld op te halen. Wel is het verstandig om even contact met ons op te nemen als je van plan bent een vertrekdatum, en voor ons dus een aankomstdatum, vast te leggen. Niet alle dagen zijn voor ons even gemakkelijk om je op te halen! Als je na zo'n lange reis er eindelijk bent, dan ben je meestal moe. Je hoeft in de auto echt niet vriendelijk en beleefd met ons te converseren. Kijk liever lekker rond en als je wat zit te dommelen: no spang!

Regent het veel?

Nee, behalve in de grote regentijd misschien. Die valt, zoals al eerder gezegd, tussen april en half augustus. De kleine regentijd valt in december en januari. Daartussen zitten droge tijden, waarin weinig tot geen neerslag valt. Als het regent, regent het vaak zeer hard. Je bent binnen enkele seconden doornat. Een paraplu is dus zeker geen overbodige luxe. Vrouwen gebruiken trouwens een paraplu vaak ook tegen de zon.

In de regentijd komt men natuurlijk minder buiten en daarom ziet men in de regenperioden minder bezoek aan bibliotheken, aan dokters en aan verenigingen.

Is er openbaar vervoer?

Suriname kent twee vormen van openbaar vervoer. De overheid heeft een vervoersplicht en daarom zijn er staatsbussen. Je kunt met die bus bijvoorbeeld naar en van Nickerie. Daarnaast zijn er particuliere bushouders, die binnen plaatsen en tussen plaatsen rijden. Zo rijdt de bus met “PN” op de achterkant tussen Paramaribo en Nickerie.

Particuliere bussen hebben geen vaste tijden. Ze vertrekken zodra ze vol zijn. Ze zijn iets duurder dan de staatsbus. De meeste bussen kun je 's ochtends vinden. Het openbaar vervoer is helemaal niet duur. Er zijn vaste prijzen. Meestal is er geen airco in de bus.

Ook taxi's zijn trouwens niet duur. Bij een taxi moet je wel tevoren weten hoe de prijzen liggen, want men zal proberen je teveel te rekenen. Betaal ook met gepast geld, heel soms zal men je niets terug kunnen (of willen?) geven. Nog een reden dus om tevoren al te weten wat het kan kosten!

Let op: neem nooit zo maar een taxi, maar ga naar een adres dat bij andere WIN-medewerkers bekend is. Vraag ons. Je zou veel te veel geld kwijt raken.

Krijg ik een vervoermiddel van de WIN groep?

De WIN groep zou je graag een vervoermiddel ter beschikking stellen, maar we hebben er het geld niet voor.

Je doet er wel goed aan om een fiets te huren. Bij onze sociale werkvoorziening kun je sinds kort een fiets huren. Dat heeft het voordeel dat je geen zorgen hebt om het onderhoud. De verhuurder laat je wel een borg betalen (ongeveer €50) en als je je fiets kwijt raakt kost dat veel geld. Er zijn mooie fietsroutes in Nickerie. Raadpleeg de staf van de WIN groep.

Mag ik zelf autorijden?

Natuurlijk mag dat. Houd rekening met:

- a) In Suriname rijdt men links (dat dateert nog uit de beginjaren van de 19e eeuw!)
- b) Je hebt naast een geldig rijbewijs ook een internationaal rijbewijs nodig.
- d) Bij de ANWB kun je een internationaal rijbewijs aanvragen. Je moet daarvoor een pasfoto en je rijbewijs overleggen. De zaak is binnen een kwartiertje geregeld.

Kan ik makkelijk met Nederland bellen en is dat duur?

Dat gaat gemakkelijk als je beschikt over een internationale telefoonlijn. De meeste huisaansluitingen hebben die voorziening echter niet.

Maar geen nood: je kunt via Telesur een gesprek aanvragen of een belkaart kopen. Daarmee kun je heel goedkoop via je eigen telefoon bellen.

Daarvoor moet je wel even naar het Telesur-kantoor of naar de WINKel: de meeste WINKels verkopen zulke belkaarten. Mobiel bellen met Nederland gaat snel en eenvoudig, maar is natuurlijk wel duurder. De goedkoopste vorm van bellen is die via een belkaart.

Kan ik internetten?

Ja, er zijn ruime internetmogelijkheden in vele cybercafe's. Ook Telesur zelf heeft een goede mogelijkheid op haar kantoor in Nickerie. De snelheid laat nog wat te wensen over: Suriname heeft nog geen goede kabelfaciliteiten.

De WIN groep beschikt op kantoor over wireless internet.

Kan ik pinnen en mijn creditkaart gebruiken?

Ja, dat kan. Het via een pinpas opnemen van geld "uit de muur" wordt gemakkelijker. Niet alle banken beschikken echter over die voorziening. Ook betalen met een creditkaart wordt gemakkelijker. Toch moet je wel opletten: relatief zijn de mogelijkheden beperkter dan in Europa. Op dit moment kan men in Nickerie enkel bij de RBTTbank en de HAKRINbank met een Nederlandse pas pinnen. Je krijgt Surinaamse dollars, het bedrag wordt in euro's van je

Nederlandse rekening afgeschreven.

Moet ik naar de bank om euro's te wisselen?

Dat kan, maar het hoeft niet. Men kan vrij gemakkelijk euro's en dollars wisselen bij wisselkantoren, de zgn. "cambio's". Dat is redelijk betrouwbaar. De koers is soms wat gunstiger: je krijgt iets meer SRD in handen.

*Wissel **nooit** op straat of op de markt. Dat is absoluut onbetrouwbaar. Je loopt het risico op een volgende straathoek te worden beroofd. Er is soms ook vals geld in omloop.*

Kan ik naar de kerk in Nickerie?

Ja, dat kan. Er zijn vele kerken in Nickerie. De meeste in Nederland voorkomende kerkgenootschappen zijn ook in Suriname en in Nickerie te vinden. Daarnaast zijn er vele zeer kleine kerkgenootschappen.

Wat zijn de belangrijkste feestdagen?

Twee belangrijke nationale feestdagen zijn Onafhankelijkheidsdag op 25 november en Ketu Koti op 1 juli. Men gedenkt dan de uitroeping van de onafhankelijkheid en de afschaffing van de slavernij.

Belangrijkste Christelijke religieuze feestdagen zijn Kerstmis en Pasen. Vanuit het Hindoeïsme worden met name Holi Paghwa en Diwali gevierd. Paghwa verwijst naar de afsluiting van het jaar (volgens de Hindoe jaartelling). Diwali is het lichtjesfeest en geldt als de overWINning van het goede op het kwade. Men vereert dan de godin Lakshmi. Zij staat voor voorspoed en geluk. Diwali valt altijd in oktober of november.

Ook Id Ul Fitre ("Bodo" voor Javanen), een feest ter gelegenheid van het Islamitisch nieuwe jaar, wordt als een nationale feestdag gevierd.

Moet ik me bij aankomst bij de vreemdelingendienst melden?

Ja, als je wat langer blijft moet dat nog steeds. De procedures willen nog wel eens wisselen, maar in grote lijnen gaat het zo. Voor je aan komt op het vliegveld te Zanderij moet je op een formulier allerlei gegevens invullen, waaronder een logeer/woonadres. Je kunt natuurlijk het adres van de WIN groep invullen: Walther Hewittstraat 1 in Nieuw Nickerie. De immigratiedienst op Zanderij zal je waarschijnlijk zeggen dat je voor registratie binnen twee weken naar de Vreemdelingenpolitie moet, daarvoor moet je naar Paramaribo.

Kan ik goed uit de voeten met de Nederlandse taal?

De officiële taal in Suriname is nog steeds het Nederlands. Je kunt er dus zeker goed mee uit de voeten, in WINkels, bij instanties, instellingen en andere organisaties.

Maar je moet wel bedenken dat vele Surinamers een andere moedertaal hebben. Hindoeïstische kinderen leren bijvoorbeeld als eerste het Sarnami: het Hindoeïstische-Surinaams. De taal van kinderen die op straat spelen is het Sranantongo, ook wel het "Neger-Engels" genoemd. Thuis wordt dus, zeker in Nickerie, heel vaak een andere taal gesproken dan daarbuiten.

Met andere woorden: vele mensen zullen wel wat Nederlands spreken, maar vaak kan men zich er eigenlijk toch slecht in uitdrukken. En vaak denk je dat men je begrijpt maar blijkt daar even later helemaal geen sprake van te zijn.

Bovendien: uit beleefdheid zullen veel Surinamers vaak ja knikken als je iets vraagt of zegt, maar houd er dus rekening mee dat dit niet altijd wil zeggen dat ze je opmerking werkelijk hebben begrepen.

Ga er dus niet van uit dat mensen je hebben begrepen als ze (in feite uit beleefdheid) ja knikken. Pas als je verder vraagt zult je merken of men je werkelijk heeft begrepen! Het Sranangtongo bestaat al sinds 1600, het Nederlands werd in 1876 op scholen als officiële taal verplicht gesteld.

Houden Nickerianen van grapjes?

Natuurlijk! Maar, en dat kun je na het voorgaande begrijpen, de typische Nederlandse woordspelingen en woordgrapjes ontgaan vele van hen. Van het jennen en elkaar plagen waar Nederlanders zo goed in zijn, kijken Surinamers vreemd op. Nederlanders kleineren elkaar graag een beetje, vooral als ze met elkaar bevriend zijn. Die humor is typisch Nederlands. Hier waakt men er voor anderen te kleineren – zeker waar het gaat om collegae en vrienden.

Doe dus niet te grappig-amicaal, vooral niet als je nog maar kort in Suriname bent en de verhoudingen nog niet goed kunt aanvoelen. Men zal je niet begrijpen, er kan een vervelende stilte vallen en men voelt zich opgelaten. In een streek waar “je gezicht bewaren” centraal staat weegt dat net wat zwaarder dan in Nederland – kortom: houd je in!

Zijn de mensen net zo milieubewust als in Nederland?

Nee, helaas nog niet. Men is gewend veel op straat of langs de straat te gooien. Huisvuil wordt op heel veel plaatsen niet opgehaald, ook niet in grote delen van Nickerie. Men gooit het gewoon ergens neer of verbrandt het. Uit busjes worden lege flesjes gegooid. Vuilnisbakken ziet men vrijwel nergens staan.

Ook auto's belasten het milieu sterk: er rijden heel veel behoorlijk oude auto's rond die bijzonder veel roet en rook uitstoten.

Men gebruikt schrikbarend veel insecticiden en pesticiden. Groenten zijn meestal flink bespoten. Hoe mooier het er uit ziet, hoe meer bespuiting er is geweest.

De overheid begint te beseffen dat hier een groot probleem groeit. Af en toe zijn er acties om de omgeving weer schoon te maken.

Moet ik bij mensen thuis mijn schoenen uit doen?

Ja, dat is inderdaad zo. Men laat schoenen en slippers buiten. Dat is beleefd en hygiënisch.

Van wanneer tot wanneer zijn de WINKels open?

Voor Nickerie geldt: de meeste WINKels gaan om acht uur in de ochtend open. Om een uur 's middags gaan ze dicht en dan gaan ze om vier uur weer open. Sluitingstijden variëren een beetje: Chinese supermarkten zijn vaak tot negen uur in de avond open, maar kledingzaken gaan doorgaans om zeven uur in de avond dicht.

In “de stad” (daarmee wordt Paramaribo bedoeld) ligt dat iets anders. Men kent daar geen onderbreking in de middaguren zoals in Nieuw Nickerie.

Kantoren en instellingen sluiten doorgaans om drie uur in de middag.

Siësta

In Nickerie bestaat nog de regel dat tussen half twee en vier uur erg veel mensen een soort van “siësta” houden. WINKels zijn dus dicht en het straatleven valt stil. Daar is dus een goede reden voor: het is heet!

In de ochtend is het op straat eigenlijk altijd druk: dan bezoeken mensen de banken, de dokters, de markt en de scholen. Daarna komt de rusttijd. Na vieren komt er een wat ander leven op gang: meer gericht op eten, drinken en “socializen”.

Kan ik meer over Suriname en Nickerie lezen?

Je kunt via internet en via literatuur meer over Suriname en Nickerie te weten komen.

Er zijn vele goede websites over Suriname. Via Google kom je overal. Bekend is

www.waterkant.sr. Over Nickerie kun je raadplegen: www.nickerie.net.

Je kunt ook boeken lezen. In Suriname is vooral het werk van Cynthia Mc Leod bekend. De meeste scholieren hebben van haar gelezen: “Hoe duur was de suiker?” (Mc. Leod, C., 1985, Schoorl). Mc Leod beschrijft daarin de koloniale tijd in de periode 1765-1779.

Wil je meer weten van de geschiedenis van Suriname: lees werken van Albert Helman (een pseudoniem voor Lodewijk Lichtveld, 1903-1996). Vooral “Avonturen aan de wilde kust” (Alphen a/d Rijn, 1982) en “Kroniek van Eldorado” (Amsterdam, 1995; twee delen) zijn heel toegankelijk en uiterst informatief.

In onze kleine geschiedenis van Suriname hebben we vaak geleund op het werk van Helman.

Er zijn ook vele en goede reisgidsen over Suriname.

3 Leefstijl en omgangsvormen in Nickerie

Hoe leeft men in Nickerie en hoe gaat men er met elkaar om? Daar zijn een aantal dingen over te zeggen.

In de eerste plaats: Nieuw Nickerie is een landelijke en uitgestrekte plaats. De mensen zijn open en vriendelijk. Je zult vaak voor een bezoekje worden uitgenodigd. Dan wordt vaak ook verwacht dat je wat eet en drinkt. Je vormt soms een welkome afwisseling in het dagelijkse leven, dat vooral voor de meest arme mensen in het teken staat van overleven (meer dan de helft van de mensen leeft onder de armoedegrens).

Die gastvrijheid en open opstelling is een deel van de aard van de Nickeriaan, hoe arm ‘ie het misschien ook heeft.

Ondanks die gastvrije houding moet gezegd worden dat Nickerianen ook zeer gesloten zijn. Dat geldt met name waar het gaat om problemen. Het is gebruikelijk om geen “vuile was buiten te hangen”. Men let dus sterk op elkaar – net zoals doorgaans ook in een klein Nederlands dorp het geval is.

De sociale controle is sterk en vooral omdat men vooral in familieverbanden leeft en vanuit familietradities en familiebelangen denkt.

Vaak komt de familie en het familiebelang voor het individu en het individuele belang.

En vergis je zich niet: je kunt in Nickerie Nederlands spreken, maar de mensen zijn echt geen Nederlanders. Na de eerste oppervlakkige kennismaking zul je dat aan de communicatieproblemen vaak merken.

Denk dus niet dat je in Nickerie kunt doen zoals in Nederland! Je komt in een “wij-cultuur” terecht, waar je in Nederland waarschijnlijk meer gewend was aan een “ik-cultuur”.

Hoe kijken Nickerianen tegen Nederland aan?

Wel, net zo verschillend natuurlijk als Nederlanders tegen hun land en hun landgenoten aan kijken. Toch komt men vaak bepaalde opvattingen tegen. In het begin van dit hoofdstuk hebben we er al iets over gezegd.

Er zijn bijvoorbeeld vele Nickerianen die denken dat Nederland een soort paradijs is. “WINti wai

lanti pai” zou dus in Nederland echt bestaan. Daarom wil men graag naar Nederland. Ook de goede medische en sociale voorzieningen oefenen natuurlijk een belangrijke aantrekkingskracht uit. Men denkt: Nederland biedt een toekomstperspectief. Je kunt sparen, je kunt iets opbouwen, je kunt ontsnappen aan de armoede.

En daarom kan men soms de vraag horen: “weet u niet een man in Nederland voor mijn zus”? Een lijn naar Nederland is dus voor heel veel mensen erg belangrijk. Heb je familie in Nederland, dan reken je op hun steun. Men weet vaak gewoon niet dat vele families in Nederland het hoofd nauwelijks boven water kunnen houden. Dat komt mede, omdat die families graag een beeld van succes en voorspoed geven!

Hoe kan men zich als Nederlander in Nickerie het best gedragen?

Je zult na de opmerkingen die we hiervoor en in hoofdstuk 2 al maakten begrijpen dat je je niet zo kunt gedragen als je in Amsterdam of in Rotterdam gewend bent.

Dat klinkt wellicht als een overbodige opmerking. Maar de praktijk leert ons dat het helemaal geen overbodige opmerking is.

Veel Nederlanders moeten wennen aan het feit dat ze niet in Nederland zijn! Dat lijkt misschien merkwaardig en toch is het zo. Men denkt: ik moet mezelf kunnen zijn, dat kan of mag niemand me toch ontzeggen? Maar zo is het niet. Wie zo denkt vergeet dat hij (of zij) een andere cultuur is binnengestapt, waar mensen anders denken, anders oordelen en anders met elkaar om gaan dan Nederlanders dat doen, ook al spreken ze dezelfde taal. Een voorbeeld: je vindt het als meisje misschien gewoon om 's avonds lopend van huis naar de tennisbaan te gaan of van de tennisbaan naar huis. Maar een meisje dat 's avonds alleen loopt wordt in Nickerie al heel snel gelieerd aan prostitutie. Huwbare jongedames behoren gechaperonneerd te lopen! Vandaar dat meisjes doorgaans met een vriendin of met een zus of broer samen wandelen.

En net zo kun je niet altijd zitten in een houding die je op dat moment het prettigst vindt of je kleden in kleding die op dat moment het prettigst zit....

Waar jij misschien denkt: “ik moet toch gewoon mezelf kunnen zijn” denkt de Nickeriaan misschien: wat een vrijpostige bakra! (Een bakra is een Nederlander.)

De belangrijkste richtlijnen zijn wellicht wel deze:

- 1) Je bent te gast in Nickerie en dat houdt in: gedraag je als een goede gast. Ook al ben je er lange tijd, je blijft te gast en het is goed dat altijd onder ogen te zien.
- 2) Wees *altijd* beleefd en hoffelijk. Je wordt namelijk *altijd* bekeken, *altijd* ligt er commentaar klaar. Ook buiten werktijd ben je in zekere zin toch in functie: men zal je altijd op je functie beoordelen, ook in je privé-gedragingen.
- 3) Houd de *hiërarchie* in het oog want in Suriname telt de volgorde van belangrijkheid nog sterk. Geef bijvoorbeeld eerst de hoogstgeplaatste (mogelijk de oudste, mogelijk degene die formeel het hoogst geplaatst is) een hand en daarna, in volgorde van belangrijkheid de anderen (zie ook hierna bij “gezagsdragers”).
- 4) Men zal je *respecteren* en met *égards* behandelen. Niet iedere Nederlander is daar blij mee. Vele Nederlanders houden niet zo van plichtplegingen en formaliteiten. Ze neigen tot het afwimpelen er van. Toch is het beter het te accepteren. Het zal je wellicht op den duur toch wel wat bevallen. Nederlanders “jijen en jouwen” veel. In Suriname is dat niet het geval. Spreek iemand die ouder is dan jij aan met u en niet met jij. Houd dat zo – zeker totdat die persoon je voorstelt te tutoyeren.

Nickerianen zijn doorgaans hoffelijk, gastvrij en gesteld op netheid en correctheid. Hoffelijkheid gaat in Suriname boven eerlijkheid – en daar is veel voor te zeggen.

Men zal je misschien niet eens zo vrij aan kijken als je bent gewend! Veel aankijken wordt in Suriname nog wel beschouwd als “vrijpostig”, dat wil zeggen als te direct, op het brutale af. Nog niet zo lang geleden mochten kinderen in Suriname volwassenen niet aankijken. Dat zou vrijpostig zijn. Het gebruik stamt nog van de koloniale tijd.

Als je ergens binnen gaat

Vaak vergeet men te denken aan een andere belangrijke omgangsvorm: hoe stap je ergens binnen? Wie begroet je eerst? Wanneer moet je gaan zitten, waar en hoe? Waar laat je je schoenen? In de vriendelijkheid van ontvangst kun je gemakkelijk vergeten dat ook daar sprake is van een protocol!

In de eerste plaats: laat je wijzen waar men je wil plaatsen.

Volg de gastheer of gastvrouw. Spreek eventueel met hem of haar daarover iets af.

Hoe zit je? Dat lijkt een vreemde vraag, maar je zult het met ons eens zijn dat je op vele manier ergens kunt zitten: nonchalant, stijf, met opgetrokken benen, wijdbeens, benen over elkaar heen geslagen, languit etc. In Suriname luistert dat nauw. Geef nimmer aanstoot door de wijze waarop je zit. Bedenk: het is in Suriname veel traditioneler dan je in Nederland bent gewend.

Het lijkt misschien wat suf, maar het heeft bepaald een charme als je je daar plezierig in weet te gedragen.

Gezagsdragers

In Nickerie denkt men vaak nog erg traditioneel. Houd er dus rekening mee dat men sterk denkt in termen van autoriteit. Men kent in Suriname veel bazen. In Hindoestaanse gezinnen is de man de baas in huis. Elke chef op het werk is baas; een voorzitter van een vereniging is de baas van de vereniging. Een baas gedraagt zich in Suriname niet zozeer als “primus inter pares”, maar veeleer als de *eigenaar* van een club of zaak. Dat is voor Nederlanders even wennen. Men accepteert het vaak niet, gewend als men is aan een overlegcultuur, aan een “poldermodel”. Daardoor stap men licht op gevoelige tenen omdat men de gezagsverhoudingen te gemakkelijk vergeet. Let in je activiteiten dus op de hiërarchie in een gezin of organisatie en volg die!

Kleding

In het openbare leven kleedt iedereen zich correct en dat betekent vooral: ingetogen (behalve pubers) en verzorgd.

Voor vrouwen geldt: in het openbare leven zijn schouders en bovenarmen bedekt, ook is er geen blote buik of onderrug zichtbaar – ook niet als je je bukt om je schoenen aan of uit te doen.

Rokken zijn tamelijk lang. *Neem daarom ruime kleding mee.* Lange broek, (lange) rok en poloshirts voldoen ongeveer aan het hier beschreven “profiel”. Voor mannen geldt in het openbare leven: lange broek, overhemd of polo.

Privé gaat het natuurlijk anders: daar passen slippers en korte broek. Dat noemt men huiskleding. Huiskleding bewaart men dus voor privé-gelegenheden. In de stad of in het centrum van Nickerie loopt men niet zo. Niet in het openbare leven dus en ook niet als u WINKelt. Daar moeten Nederlanders op letten. Vergeleken met hen kleden Surinamers zich veel beter en soms bekruipt ons wat schaamte als we Nederlanders in Suriname over straat zien gaan. ‘Het is geen Benidorm maar Suriname’, denken we soms....

Het lijkt wellicht wat vreemd in zo’n warm klimaat, maar men is in Suriname niet gewend aan veel “bloot”.

Kijk dus goed om je heen hoe Surinamers van uw leeftijd zich kleden, pas je aan en vraag eventueel wat het beste is.

Toch moet kleding in Nickerie natuurlijk licht en luchtig zijn. Katoen is meestal beter dan

kunststof, waarin je snel plakkerig gaat aanvoelen. Katoen neemt meer vocht op. In het begin van de avond kan het zeker geen kwaad lange mouwen en broekspijpen te hebben: er zijn dan meer dan op andere momenten muskieten en ook “mampieren”: hele kleine insecten die flink kunnen steken en jeuk veroorzaken. Muskieten houden van donkere kleding en donkere plaatsen (onder een tafel bijvoorbeeld). Je enkels zijn dus geliefde doelwitten van ze.

Wassen, baden en verkleeden

Het spreekt nu wel voor zich dat men hier vaak van kleding wisselt en vaker dan in Nederland baadt (hier zeggen we baden in plaats van douchen). Dat moet ook wel. Hier vindt men het vreemd als je de hele dag dezelfde kleding draagt. Dat betekent immers dat je je hygiëne verwaarloost!

Je zult dus niet alleen doorgaans twee of meer keren per dag onder de douche springen, maar je zult ook erg vaak je kleding moeten verwisselen en wassen. Vaak gebeurt dat nog op de hand, soms omdat je kleding dan langer mee gaat en soms omdat men geen wasmachine heeft. In hoofdstuk 2 zeiden we al: neem voldoende werkkleding mee!

Bewegen

Tropenjaren tellen dubbel. *De vochtige warmte maakt dat je je Nederlandse tempo zeker omlaag moet schroeven.*

Ook met sporten is het uitkijken: het is vooral zaak veel te drinken en niet te zeer in de felle zon actief te zijn (vooral tussen twaalf en vier)!

Veel WIN groep-medewerkers tennissen bij de Nickerie Tennis Club. Neem dus als het kan een racket mee.

Afspraak is afspraak en tijd is tijd

Zo eenvoudig ligt dat in Suriname niet. Nickerianen leven, net als de meeste Surinamers, meer met de dag en minder met de agenda. Men maakt minder plannen en vergeet eventueel gemaakte afspraken als zich plotseling iets anders en plezierigs aandient. Ook is het geen algemene gewoonte op tijd te komen. Tijd neemt een veel minder centrale plaats in de manier waarop Surinamers hun leven sturen dan waaraan u in Nederland gewend bent. Dat zal je waarschijnlijk vaak niet mee vallen!

Men zegt hier wel eens: Nederlanders hebben de klok, Surinamers de tijd. Vaak worden afspraken “vergeten” omdat men geen zin had of iets anders, leukers, heeft gedaan en vaak zijn er dan excuses: het regende te hard, de bus kwam niet en de weg was te slecht..... Soms klopt dat ook nog.

Wat betekent “WINTi wai lanti pai”?

Vermoedelijk komt deze typisch Surinaamse uitdrukking voort uit de koloniale afhankelijkheid. Letterlijk betekent de uitdrukking: “de WIND waait en de overheid betaalt”. De uitdrukking verwijst naar de instelling waarbij men zich afhankelijk opstelt van de overheid: die moet er voor zorgen dat alles in orde komt, zonder dat daar een tegenprestatie tegenover hoeft te staan.. De overheid wordt niet zozeer gezien als “wij met zijn allen”, maar als een soort van vader en moeder die ons (kinderen) dienen te verzorgen. Je zult deze consumerende houding ook in je eigen activiteiten vaak tegenkomen.

Roddels

En net als in elk dorp en elke stad kent ook Nickerie haar roddels. Mensen houden van roddelen en eigenlijk hoef je je daar niet zoveel van aan te trekken. Hoe meer de mensen zich vervelen,

hoe meer ze roddelen. Bij gebrek aan bladen als Story en Privé roddelt men maar over de buren. Soms hebben roddels (men spreekt van de “mofokoranti”) echter een zeer kwetsend karakter. Je kunt er aan merken hoe strak soms het sociale keurslijf is. ... De sociale controle is natuurlijk ook groot en dat geldt in het bijzonder voor de polders. Het kan echter bepaald geen kwaad zelf zo weinig mogelijk bij te dragen aan het ontstaan van roddels. Bespreek dus geen mensen, enkel zaken.

Een lastige gewoonte

Het is vervelend voor vrouwen, maar je wordt als vrouw in Nickerie bekeken, er wordt naar je gefloten en er wordt naar je gewenkt en geroepen. Altijd. Je wordt er natuurlijk erg vaak heel erg flauw van. Probeer het maar zo veel mogelijk te negeren. Suriname is een echt Zuid-Amerikaans land en heeft een “machocultuur”.

We schreven het al: vaak is het dus beter niet alleen te wandelen of te fietsen, want een vrouw die alleen wandelt of fietst geeft (volgens mannen) te kennen in te zijn voor een avontuurtje. Hier worden meisjes tot hun huwelijk dan ook nog gechaperonneerd (een woord dat je misschien niet eens meer kent!!). Je ziet dat vooral bij Hindoestanen.

Huisdieren

Surinamers hebben zelden een hond of een kat in huis. Honden horen buiten de wacht te houden, vindt men. Ze worden dus ook niet aangehaald, ze worden liever wat waaks gehouden want ze moeten waarschuwen bij onraad.

Wel houdt men vaak vogels in huis en in de hand. Er zijn fluitwedstrijden en vogels kunnen bijzonder veel waard zijn.

Je zult merken dat er veel zwerfhonden op straat rondlopen. Dat is een triest beeld want ze worden dus nauwelijks of helemaal niet verzorgd.

Uitgaan in Nickerie

Nickerie kent vele WINKels die daarnaast ook als bar fungeren en waar voornamelijk mannen vaak erg veel drinken. Helaas is het alcoholgebruik in Nickerie schrikbarend hoog.

Een uitgaansleven zoals we dat in een middelgrote stad kennen heeft Nickerie niet. Paramaribo heeft dat wel en daarom is het goed af en toe naar “de stad” te gaan.

Nickerie heeft een dancing (Zeppelin) waar vooral jongeren komen. Daarnaast zijn er enkele casino's.

Een prettig terras vind je niet gemakkelijk. Er zijn een paar. Dorien, een klein hotelletje aan de rivier heeft een aardig zwembad en een fraai terras aan het water. Meisjes worden er echter wel af en toe begluurd en dat is natuurlijk heel vervelend.

Het poolhouse is onder stagiaires populair. Specifieke dansgelegenheden voor volwassenen zijn er niet. Een belangrijk en gezellig ontmoetingspunt is de tennisbaan van NTC, de Nickerie Tennis Club, die vlakbij het terrein van de WIN groep is.

Corruptie

Corruptie, het gebruiken van publieke macht voor particuliere doeleinden, was de afgelopen tWINTig jaar een groot en ernstig probleem. Nu bestaat corruptie in verschillende mate natuurlijk overal. Vermoed wordt dat er in Suriname, en dus ook in Nickerie, nog steeds veel corruptie bestaat, al doet de overheid serieuze pogingen het verschijnsel meer onder controle te krijgen. Suriname is echter kwetsbaar voor corruptie: de economie is bijvoorbeeld sterk gereguleerd (en dus vatbaar voor steekpenningen); de regels zijn vatbaar voor veel interpretaties, ambtenaren

hebben individueel nogal wat bevoegdheden en vrijheid van handelen en de controlemechanismen fungeren niet best (Zie: Governance in Suriname, IDB, 2001, p. 155).

In dat verband is het goed te weten dat Suriname een groot drugscircuit heeft, waarin natuurlijk veel geld om gaat. Zeker in een relatief arm land als Suriname zijn omkooppraktijken lucratief: armoede werkt omkoping in de hand.

Zelf zul je er waarschijnlijk niet mee te maken krijgen. Maar bedenk dat mensen erg wantrouwend naar anderen zijn, mede omdat men overal vriendjespolitiek en corruptie verwacht. Ook over politici is men in het algemeen sceptisch.

4 De WIN groep en haar activiteiten

In dit hoofdstuk zullen we wat meer vertellen over de activiteiten en de organisatie van de *WIN groep*. De nadruk zal nog liggen op de activiteiten die voortkomen uit het werk van het Welzijns instituut Nickerie. In de toekomst zal met name ook het cultureel werk een stevige boost krijgen.

We beginnen bij de *uitgangspunten van het werk*, bespreken dan de *projecten, de samenwerkingspartners* en we eindigen met de *organisatie van de WIN groep*.

De WIN groep

Vanaf januari 2007 werken de stichting Welzijns instituut Nickerie en de stichting Cultureel Centrum Nickerie nauw samen en sinds oktober 2007 heeft zich daarbij gevoegd de stichting Vrienden van Nickerie. Samen vormen ze dus de *WIN groep*.

De *WIN groep* heeft een aantal locale, nationale en internationale partners.

In ons WIN huis werken bijvoorbeeld twee andere instellingen, het Nickerie Aids team (NAT) en het Bureau Alcohol en Drugs (BAD). Met deze twee instellingen werken we nauw samen. Maar ook werken we met en voor verschillende andere locale organisaties.

Een heel belangrijke partner is de stichting voor gehandicapten Nickerie (SGN), voor wie we in 2005 het Zuster Dankers Centrum konden oprichten. Dat kon gebeuren dankzij de trouwe steun van een aantal Nederlandse partners. Nog steeds doet de *WIN groep* veel voor de SGN.

De *WIN groep* werkt samen met de landelijke overheid, in het bijzonder met een aantal ministeries. En daarnaast heeft de WIN groep een aantal Nederlandse partners, zonder wiens duurzame steun we werkelijk niet kunnen. Ze komen verderop aan de orde.

De *WIN groep* is dus een netwerkorganisatie en het uitgangspunt is vooral: iedere partner moet profiteren van de kracht van het samenwerkingsverband.

De *WIN groep* is een NGO, een non-gouvernementele organisatie. De WIN groep is geheel afhankelijk van donaties.

De WIN groep en haar uitgangspunten

De *WIN groep* werkt met respect en aandacht voor de verschillende culturen binnen de Nickeriaanse gemeenschap. We hanteren steeds enkele vaste uitgangspunten. Deze krijgen in meer of mindere mate in alle projecten een plaats. De uitgangspunten zorgen voor samenhang en continuïteit.

1) WIN-WIN

Alle locale partijen die bij de activiteiten van de WIN groep betrokken zijn profiteren van de kracht van het samenwerkingsverband.

2) Zelfsupport

Een belangrijk deel van het werk van de WIN groep is het coachen en trainen van Nickeriaanse “kanjers” die na verloop van tijd het management van het werk overnemen. De WIN groep neemt initiatieven en biedt lange tijd ondersteuning, maar uiteindelijk moeten de projecten zelfsupporting worden.

3) Betrouwbaarheid

De WIN groep hecht er aan betrouwbaar te zijn en vastigheid te bieden waar dat mogelijk is. In woord en daad dragen we uit dat we zorgvuldig zijn, dat men op ons mag rekenen en dat we doen wat we beloven.

4) Duurzaamheid

Alle activiteiten die we ondernemen moeten op den duur een structurele plaats krijgen in de samenleving en dus eigendom worden van die samenleving. Daarom zoeken we altijd naar passende vormen van verankering.

Doelgroepen

De WIN groep werkt voor de Nickeriaanse gemeenschap. Gemeenschapsopbouw via bijvoorbeeld wijk- en buurtwerk is dus belangrijk. Daarnaast richt de WIN groep zich vooral op de meest kwetsbare groepen van de bevolking. Juist zij hebben het meest te lijden van de moeilijke omstandigheden in het district. Dus gaat het vooral om de mensen in de afgelegen polders, om senioren burgers, om volwassenen en jeugdigen met een beperking, om volwassenen en jeugdigen met psychosociale problematiek en om volwassenen met een educatieve achterstand die bijvoorbeeld grote problemen hebben met de opvoeding van hun kinderen.

Projecten

De WIN groep voert vele projecten uit. Hieronder zie je een overzicht daarvan.

1. Preventieve en curatieve psychosociale zorg

Het *Suicide Preventieproject* richt zich, naast het verzamelen van gegevens over suïcidepogingen en van geslaagde suïcides, op het ontwikkelen van preventieve methodes en voorlichting. Zo is mede door toedoen van het suïcideproject nieuwe wetgeving aangenomen om misbruik van pesticiden te voorkomen.

Er is een tweejarige *HBO-counseloropleiding* ontwikkeld voor verpleegkundigen, leerkrachten en andere sleutelfiguren uit de Nickeriaanse gemeenschap. Door middel van deze opleiding leert men sneller (dreigende) problematiek te signaleren, waardoor tijdig kan worden ingegrepen. De counseloropleiding is in januari 2008 voor de tweede maal met een groep van 25 enthousiaste deelnemers van start gegaan. Veel van hen zijn leerkrachten en docenten, zodat het er naar uit ziet dat nog meer scholen een eigen counselor krijgen. Maar ook doen er bijvoorbeeld verpleegkundigen, politiemensen en penitentiair ambtenaren mee. In de loop van het eerste jaar van hun opleiding zullen ze (met steun van mentoren uit de eerste groep counselors) gaan counselen.

In het Streekziekenhuis in Nieuw Nickerie wordt de *Psychologische en pedagogische afdeling* vanuit de *WIN groep* verzorgd. De afdeling biedt curatieve zorg bij psychosociale en psychiatrische problematiek. Alle suïcidepogers die in het ziekenhuis terecht komen (ongeveer 80 per jaar), worden door de afdeling gezien en zo nodig verder begeleid.

Op verzoek van een aantal poliklinieken van regionale gezondheidsdiensten (RGD's) houdt de *WIN groep* op locatie *spreekuur* ten behoeve van cliënten met psychosociale en psychiatrische problematiek.

De *WIN groep* participeert in het *Nickerie Aids Team* (NAT), met als doel voorlichting en begeleiding bij HIV en Aids. Ook het *Bureau Alcohol en Drugs* (BAD) heeft een plaats gekregen bij de *WIN groep*. Door de nauwe relatie tussen WIN, NAT en BAD is de zorg aan cliënten met meervoudige problematiek effectiever en efficiënter geworden.

2. Jeugdhulpverlening en onderwijs

Met een aantal scholen wordt samengewerkt middels een *Schoolconsultatieteam*. Daardoor worden zorgleerlingen sneller herkend en ondersteund. Deze ondersteuning vindt plaats in nauwe samenwerking met de Inspectie Onderwijs.

In dit kader is er bovendien een *Spijbelproject* opgezet waarin 23 lagere scholen participeren. Ook dit project wordt uitgevoerd samen met de Inspectie Onderwijs.

Voor jongens en meisjes die functioneren op de rand van de samenleving heeft de *WIN groep Leerwerkprojecten* opgezet. In kleinschalige projecten worden zij door middel van de combinatie van leren en werken ondersteund om weer normaal te leren functioneren. Het Nederlandse Kinderpostzegel Fonds maakte het begin er van mogelijk. Nu draait het leerwerkproject voor jongens al onafhankelijk.

De *WIN groep* werkt samen met de jeugdreclassering en *begeleidt* jeugdigen die geplaatst worden in het jeugdcellenhuis. Op verzoek van de Minister van Justitie en Politie in het district Nickerie begeleidt de *WIN groep* ook jongeren aan wie een taakstraf is opgelegd. Op verzoek van datzelfde ministerie werkt de *WIN groep* mee aan de *hulpverlening aan slachtoffers van misdrijven*.

De *WIN groep* biedt *begeleiding* aan het kindertehuis Gaytrie

3. Zorg voor kinderen met een verstandelijke beperking

In 2005 is het Zr. Dankers Centrum geopend. Het is in opdracht van de Stichting Gehandicapten Nickerie door de *WIN groep* opgezet. Het centrum biedt onderwijs, dag- en nachtopvang, voorlichting en training ten behoeve van kinderen met een verstandelijke beperking. Daarnaast biedt het centrum belangenbehartiging en praktische pedagogische thuisbegeleiding.

Het Zr. Dankers Centrum heeft dagelijks contact met de Grüntjesschool. Dit is een ZMLK-school voor kinderen uit Nickerie.

4. Zorg voor de seniore burger

De *WIN groep* werkt aan de realisatie van een *integrale voorziening* voor seniore burgers. Deze voorziening omvat wonen, dagopvang, activiteiten en vormen van thuiszorg. Er is al een begin gemaakt met thuiszorg. Vele voorzieningen voor senioren zullen op het CCN-terrein worden opgezet.

5. Professionalisering en opleiding

Inmiddels zijn er op initiatief van de *WIN groep* drie *opleidingen* tot stand gekomen:

- Een tweejarige Hbo-opleiding tot psychosociaal counselor
- Een driejarige Mbo-opleiding tot zorgbegeleider (“helpende”)
- Een hbo opleiding Bedrijfseconomie MER ism UNASAT en de Hoge school van Amsterdam.

Daarnaast *begeleidt* de *WIN groep* universitaire, hbo- en mbo-*stagiaires*.

De *WIN groep* ondersteunt de Associatie van Counselors in Suriname (AcS).

De kantoren van de *WIN groep* zijn gevestigd direct naast het onder architectuur gebouwde theater van Cultureel Centrum Nickerie. De *WIN groep* kan het theater gebruiken voor activiteiten die kennisuitwisseling en dialoog tot doel hebben. Een voorbeeld daarvan is het *internationale congres* van oktober 2007.

7. Gemeenschapsopbouw

In samenwerking met de Stichting Perspektief ondersteunt de *WIN groep* drie buurtcentra in de polders bij hun werk op het gebied van *sociale activering* en het opbouwen van de *buurtgemeenschap*.

Jong en oud in het district Nickerie kunnen gebruik maken van de 50-jarige openbare *CCN-bibliotheek* die op het terrein is gevestigd. De bibliotheek is op verschillende manieren toegankelijk tot kennis: door middel van boeken, een internetcafé en educatieve activiteiten. De *WIN groep* is hiervoor verantwoordelijk.

Samenwerkingspartners

Op diverse terreinen zijn er partners in Suriname en in Nederland die vanuit een welgemeend en evenwaardig belang samenwerken met de *WIN groep*. Zij vormen voor de *WIN groep* een netwerk dat essentieel is voor de ontwikkeling van het werk. Samenwerking houdt de kennis in de *WIN groep* actueel en maakt nieuwe initiatieven mogelijk.

De samenwerking krijgt gestalte op verschillende manieren, zoals door

- het opzetten van gezamenlijke projecten
- het uitwisselen van kennis
- de wederzijdse inzet van menskracht

Op landelijk niveau is er sprake van nauwe samenwerking met bijvoorbeeld

- Ministerie van Sociale Zaken en Volkshuisvesting
- Ministerie van Onderwijs en Volksontwikkeling
- Ministerie van Justitie en Politie
- Ministerie van Volksgezondheid

Op lokaal niveau:

- Scholen in het basis- en voortgezet onderwijs
- Inspectie Onderwijs Nickerie
- Politie
- Streekziekenhuis Nickerie
- Alle kindertehuizen/internaten

Ook in Nederland zijn er een aantal vaste counterparts, zoals:

- Stichting Perspektief voor Jongeren te Den Haag
- Stichting MEE Zuid-Holland Noord
- De Mondriaan Onderwijsgroep te Den Haag

De Stichting Perspektief is voor de *WIN groep* het coördinatiepunt in relatie tot al deze samenwerkingspartners in Nederland.

De Stichting MEE Zuid Holland Noord en de Stichting Paus Johannes steunen het werk voor kinderen met een verstandelijke beperking. Ze maakten samen met de Vrienden van WIN en nog enkele andere partners de opzet van het Zr. Dankers Centrum mogelijk en dragen al gedurende een aantal jaren erg veel bij aan de professionalisering van het personeel.

De Mondriaan Onderwijs groep in Den Haag helpt de *WIN groep* bij de Mbo-opleiding tot zorgbegeleider. Ze staat garant voor de inhoud en de kwaliteit van die opleiding.

De duurzame steun van de counterparts is voor de *WIN groep* van onschatbare waarde en de *WIN groep* is dan ook heel erg blij met hun support.

Het is een uitvoerig overzicht geworden. Vele projecten staan echter nog in de kinderschoenen

en de WIN groep is natuurlijk pas tevreden als de professionaliteit en de continuïteit zijn gegarandeerd. Ook hopen we de komende jaren bij te dragen aan de bloei van tal van culturele activiteiten.

Je ziet: de *WIN groep* is *echt* een netwerkorganisatie!

De organisatie van de WIN groep

Bestuur

De bestuursleden van de *WIN groep* komen uit de drie aangesloten stichtingen en uit verschillende sectoren die voor de werkvelden van belang zijn, zoals de gezondheidszorg, de gehandicaptenzorg, de ondernemerswereld en het onderwijs.

De samenstelling van het bestuur is in 2008 als volgt:

de heer A. Elias, voorzitter

de heer B. Jairam, vice-voorzitter

de heer D. Chatterpal, secretaris

de heer Mahabier, penningmeester

de heer R. Foe A Man, lid

De coördinator van de *WIN groep* is de heer Rob Mooij, manager en jeugdhulpverlener. Naast en met hen werken er nogal wat enthousiaste stagiaires en vrijwilligers. Zij blijven doorgaans een half jaar. Soms zijn ze wat langer aan de *WIN groep* verbonden.

Ook zijn er vanuit het Ministerie van Onderwijs twee docenten aan WIN uitgeleend. Daarnaast werkt mevrouw Varsha Ganga full time voor de *WIN groep*. Ze regelt de financiële administratie en vaak is ze ook de tolk voor andere medewerkers.

In het WINhuis vind je ook het Nickerie Aids Team (NAT). Het NAT wordt aangestuurd door mevrouw Pearl Fraser. Ook de Nickeriaanse afdeling van het Bureau voor Alcohol en Drugs (BAD) is bij ons ondergebracht. Het BAD wordt geleid door mevrouw Henna Mawo. NAT, BAD en de WINgroep werken nauw samen.

Alle medewerkers van de *WIN groep* komen maandelijks bij elkaar om dan een aantal ervaringen door te nemen. Vaak bereiden enkele medewerkers iets voor die bijeenkomst voor.

Waar de WIN groep is te vinden

De WIN groep is te vinden op het terrein van CCN. Naast het grote markante theater en de bibliotheek zijn daar een aantal kantoor- en lesruimtes, waar de WIN groep is gehuisvest. Ook kun je er dus het NAT en het BAD aantreffen.

Het adres is: Walther Hewittstraat 1 Nieuw Nickerie. Het telefoonnummer is: 212 717.

Bel je vanuit Paramaribo draai dan: 0 212 717.

Bel je vanuit Nederland draai dan: 00 597 212 717.

De locatie leent zich uitstekend voor het geven van opleiding. De *WIN groep* stelt de locatie nogal eens beschikbaar aan organisaties die overlegruimte zoeken.

Zo wil de *WIN groep* het ook graag: een open huis zijn voor allen die in Nickerie werken aan zorg en welzijn.

5 Mi moy kondre: Suriname

A) Suriname in kort bestek – algemene gegevens

Ligging

Mijn mooie land. Dat zingen Surinaamse kinderen over hun prachtige land. Suriname is een onafhankelijke republiek aan de noordkust van Zuid-Amerika met een oppervlakte van 163 820 km². Het land is ongeveer 5 keer zo groot als Nederland. Tussen Nieuw Nickerie in het uiterste westen en Albina in het uiterste oosten liggen 386 kilometers. De hoofdstad van Suriname is Paramaribo.

Suriname grenst in het noorden aan de Atlantische Oceaan, in het zuiden aan Brazilië, in het oosten aan Frans Guyana en in het westen aan Guyana. Deze drie landen samen worden wel “de drie Guyana’s” genoemd. Samen zijn ze ongeveer twee keer zo groot als België en Frankrijk samen.

De kuststreek is vlak, vaak moeras- en kleiachtig, vooral in westelijke richting. Dat geldt eigenlijk voor het gehele kustgebied van de drie Guyana’s. Modderbanken strekken zich tot ver in zee uit. Ze verschuiven langzaam in westelijke richting. De kust is voor schepen dus vanouds moeilijk toegankelijk – vandaar dat men vroeger die kust vaak “de wilde kust” noemde. Zandstranden zijn er niet, met uitzondering van het meest Noordoostelijke deel van Suriname waar, ten noorden van Albina, wat zandstranden zijn. Strandtoerisme kent Suriname dus niet.

Meer naar het binnenland wordt het landschap meer bergachtig, maar echt hoge bergen heeft Suriname niet. De hoogste berg is 1270 meter hoog (de Julianatop) en is vermoedelijk ongeveer 19 miljoen jaar geleden gevormd. Suriname is erg rijk aan bos: ongeveer 90 % is bosgebied. Suriname is inderdaad een prachtig land, vooral vanwege haar natuurschoon. Het binnenland is bijzonder indrukwekkend: het is een echt tropisch regenwoud met machtige rivieren, soela’s (watervallen) en oerwoud.

De grenzen

Suriname kent vooral natuurlijke grenzen. Twee grote rivieren, de Marowijne- en de Corantijnrivier scheiden Suriname van resp. Frans Guyana en Guyana. Met het zuidelijk buurland Brazilië is geen wegverbinding. Er zijn met Guyana grensconflicten over een deel van het land en de zee. In 2007 is via een internationale arbitragecommissie de zeegrens vastgesteld.

Klimaat

Als mensen op Zanderij uit het vliegtuig stappen vouwt zich een warme deken om hen heen. Dat is Suriname. Suriname is warm en Suriname is vochtig. Het heeft een typisch tropisch regenwoudklimaat. Er valt ongeveer 200 cm regen per jaar – en dat is veel! Door de warmte verdampt dat water snel en daarom is de lucht dus heel vochtig. Dat zul je al speedig merken: het weer maakt je snel moe.

De droogste maanden zijn september en oktober. Er zijn twee regentijden: een kleine regentijd in december en januari en een grote regentijd van april tot half augustus. Vooral in de grote regentijd valt er een enorme hoeveelheid regen. Tussen beide regentijden liggen dan de kleine en de grote droge tijd.

De dagtemperatuur varieert tussen 26° C en 31° C. De warmste maanden zijn september en oktober. Dan is het gemiddeld 31° C. Relatief koel is het in januari, als het zo’n 26° C is. Dit betekent dat je in Suriname sneller moe bent. Je moet wat rustiger lopen dan je in Nederland gewend bent. Je hoeft niet, zoals in Nederland, moeite te doen de warmte vast te houden, je moet

moeite doen de warmte kwijt te raken! Mensen zoeken in Suriname dus de schaduw op en niet de zon, ze zoeken WIND en niet de luwte.... De zon staat, heel anders dan in Nederland, vrijwel loodrecht boven je hoofd. Je verbrandt in Suriname dus voordat je er erg in hebt. Zelfs ondanks het feit dat het vaak behoorlijk bewolkt is. Die bewolking komt vooral aan de kust voor.

De WINDsterkte is meestal niet groot, 2 – 3 Beaufort op zijn hoogst. De WIND waait altijd uit oostelijke richtingen en helpt (als ze een beetje van zee komt) de hoge temperatuur wat te temperen. Hevige stormen komen niet voor. Ook de orkanen die het Caribische gebied jaarlijks teisteren passeren ruim ten noorden van Suriname.

Op deze breedte (tussen 2 en 6 graden noord) komt de zon snel op en gaat ook snel onder. Zo rond halfzeven in de ochtend is het licht en rond half acht in de avond is het zeker donker. Het schemert in Suriname ongeveer een half uur, heel anders dus dan in Nederland.

Bevolking

Er wonen in Suriname ruim 492 000 mensen[5]. Dat is 2,6 inwoner per km² en daarmee heeft Suriname een zeer lage bevolkingsdichtheid. 80 % van hen woont in de kuststreek. 30 % is jonger dan 15 jaar.

Vooraf rond 1975 trokken uit bezorgdheid over de toekomst veel Surinamers naar Nederland. Intussen wonen er in Nederland naar schatting ruim 320 000 mensen van Surinaamse afkomst. Er is veel verkeer over en weer.

De bevolking vertoont een grote etnische verscheidenheid. Dat komt vooral door de vroeger gevoerde koloniale arbeidspolitiek, bedoeld om de plantagelandbouw in stand te houden.

Etnische samenstelling van de Surinaamse bevolking	
<i>Etnische groep</i>	<i>Percentage van de bevolking</i>
Hindoestanen	25
Creolen	18
Javanen	14
Marrons (boslandcreolen)	15
Gemengd	12
Andere	6
Onbekend	6

Bron: Algemeen Bureau voor de Statistiek, 2005

Het grootste district is natuurlijk Paramaribo, waar ongeveer 260 000 mensen wonen. In het binnenland wonen ongeveer 10 000 mensen, vooral gevormd door twee groepen: de oorspronkelijke bewoners, Indianen (nu nog maar 3 % van de bevolking uitmakend) en “boslandcreolen”, ook wel “Marrons” genaamd (10 %).

De *Indianen* vormen de oudste groep mensen. Zij wonen al ver voordat dat land een naam kreeg in het gebied waar Suriname ligt. Archeologen ontdekten dat ze zeker al 5000 jaar daar wonen. Ze behoren voornamelijk tot een van twee stammen, die naar hun verschillende talen vooral worden verdeeld in de *Cariben*, die met name diep in het binnenland wonen, en de *Arowakken* (de oudste stam) die vooral aan de noordkant van de Surinaamse savanne wonen. De Indianen zijn overwegend zeer arm en leven van landbouw, jacht en visvangst.

We komen in hoofdstuk 8 uitvoeriger terug op hun geschiedenis.

De *Marrons* zijn afstammelingen van vroeger naar het binnenland gevluchte slaven. Ze vestigden zich vooral bij stroomversnellingen. Daar waren ze niet gemakkelijk te bereiken voor achtervolgende soldaten. Ze zijn vooral in stammen georganiseerd, vaak langs (familie)lijnen die hun basis vinden in hun oorspronkelijk woongebied: West-Afrika. De grootste stam van de Marrons is die van de Aucaners, ook wel “Ndjuka’s” genoemd. De naam Aucaners komt van het dorp Auca, waar in 1761 de Nederlandse koloniale overheid een vredesakkoord met de Ndjuka’s sloot.

Daarnaast wonen er in Suriname nog enkele andere etnische groepen, oorspronkelijk afkomstig uit China, Libanon en Nederland. In het binnenland wonen tegenwoordig ook veel Brazilianen. Zij zijn vooral werkzaam in de goudWINning. Hun aantal wordt op enkele tienduizenden geschat.

Deze gevarieerdheid heeft geleid tot wat wel wordt genoemd een plurale of gesegmenteerde samenleving waarbinnen diverse etnische groeperingen relatief zelfstandig functioneren. Van culturele assimilatie is nog weinig sprake. Tot dusver heeft zich het streven naar eenheid in verscheidenheid in hoofdzaak langs formele weg gemanifesteerd, o.a. door het instellen van officiële feestdagen, waarbij christelijke, hindoeïstische en islamitische feestdagen een plaats kregen naast nationale gedenkdagen als de emancipatiedag (afschaffing slavernij, “keti koti”, op 1 juli) en onafhankelijkheidsdag (25 november).

De verschillende etnische groepen spreken samen meer dan 15 verschillende talen (waarvan 9 tribale talen). Daarmee is Suriname sterk gefragmenteerd – in Zuid Amerika zelfs het meest gefragmenteerd van alle landen.

Van de *Creoolse bevolkingsgroep* woont ongeveer 75 % in de stad, en met “stad” bedoelen Surinamers: Paramaribo.

Het woord “Creool” wordt in Suriname anders gebruikt dan elders in het Caribische gebied. Doorgaans werden er mensen mee aangeduid, die in het land zelf waren geboren, maar uit ouders afkomstig uit een ander land. Tweede generatie “allochtonen” zou je dus kunnen zeggen.

In 1770 formuleerde J.J. Hartsinck dat op een manier (die nu bij ons wat gemengde gevoelens zou veroorzaken) als volgt: “Nog hebben wy tot Slaaven, die in onze Volksplantingen uit Slaaven gebooren worden, Creoolen genaamd, die men voor de beste en trouwste Lyfeigenen houdt: men noemt ze creoolen om hen te onderscheiden van de Zoutwater Negers, welke naam men heeft toegeëigent aan alle Slaaven die van Afrika ingevoerd worden”.

In Suriname spreken we van (stads) Creolen, afstammelingen van slaven. Men onderscheidt hen van de Marrons – afstammelingen van naar het binnenland gevluchte slaven.

Creolisering betekent taalkundig: vermenging van twee of meer talen, die samen een nieuwe taal vormen. Het Sranangtongoe is een goed voorbeeld daarvan.

Veel Creolen hebben van oudsher een administratieve werkkring of vervullen de meer technische beroepen. Een gering aantal is in de landbouw werkzaam. Hun sociaal-politieke dominantie is in de loop der jaren aangetast door de relatief sterke demografische en sociaal-economische groei van het *Hindoestaanse deel van de bevolking*, dat in de stedelijke administratie (35-40% van hen woont in Paramaribo) een plaats naast de creolen opeist en dat verder een belangrijk deel van de handel in handen heeft.

De Hindoestanen vormen de meerderheid onder de kleine landbouwers. Dit is vooral te zien in het district Nickerie: Nickerie wordt beschouwd als Hindoestaans en agrarisch gebied.

Evenals de Hindoestanen zijn de *Javanen* tegenwoordig niet meer uitsluitend landbouwers. De *Chinezen* hebben in aanvulling op de Hindoestanen een groter wordend deel van de handel in handen. Beide groepen kennen voor hun kinderen een hoog aspiratieniveau. *Europeanen* (voornamelijk Nederlanders) en andere etnische groepen, onder wie *Libanezen*, zijn in aantal gering, maar hun sociale en economische invloed is zeker niet onbelangrijk.

De “*Boslandcreolen*” wonen, zoals gezegd als afstammelingen van de van plantages gevluchte Creoolse slaven, merendeels in het binnenland. De openlegging daarvan heeft hen dicht bij de Surinaamse kustsamenleving gebracht.

Veel Marronjongeren trekken heen en weer tussen stad en binnenland, zoekend naar compensatie voor de grote armoede die in het binnenland heerst. In het binnenland bestaat onder de Marrons een eigen gemeenschapshierarchie, die niet altijd strookt met de nationale staatsinrichting. De toegenomen mobiliteit heeft de binnenlandse tradities, de familiestructuren en de wijzen van conflictoplossing fors aangetast.

Ook de *Indianen* wonen dus voornamelijk in het binnenland.

Taal

De officiële voertaal is Nederlands. Dat is voor Nederlandse bezoekers verrassend: zo ver weg en toch in je eigen taal kunnen spreken! De omgangstaal onder Creoolse Surinamers is het *Sranangtongo*, een al lang bestaande mix van West Afrikaans, Nederlands, Engels, Portugees en Spaans.

Hindoestanen spreken thuis vaak nog het *Sarnami* (de Surinaamse versie van het Hindi).

Let op: de “eerste taal” van een kind is dus doorgaans geen Nederlands! Pas op school komt een kind met Nederlands in aanraking – het heeft dus wat taal betreft meteen een achterstand ten opzichte van bijvoorbeeld Nederlandse kinderen. De schooluitval is dan ook erg hoog en de schoolprestaties zijn niet best. 25% Van de kinderen haalt niet de zesde klas van het Gewoon Lager Onderwijs, per jaar valt ruim 7 % van de kinderen af (drop out) en bij de MULO zakt de helft van de leerlingen voor het eindexamen. (De internationale norm is 20% zakkers.) Het is helemaal niet ongewoon dat kinderen acht jaar doen over het lager onderwijs[6]. Ongeveer de helft van de kinderen verlaat na de lagere school het onderwijs.

Taal	Gesproken talen per huishouden in Suriname, 2004				Totaal bereik van o
	Meest gesproken huistaal		Tweede huistaal		
	Aantal	%	Aantal	%	
Nederlands	57.577	46,6	29.163	23,6	86.740
Surinaams (Sranantongo)	11.105	9,0	45.634	37,0	56.739
Sarnami Hindoestani	19.513	15,8	8.121	6,6	27.634
Javaans	6.895	5,6	6.846	5,5	13.741
Marrontalen *	18.797	15,2	2.493	2,0	21.290
Overige talen	6.501	5,3	4.030	3,3	10.531
Geen tweede huistaal	-	-	23.754	19,2	
Onbekend	3.075	2,5	3.422	2,8	
Totaal	123.463	100,0	123.463	100,0	

Bron: Zevende algemene volks- en woningtelling 2004, Algemeen Bureau voor de Statistiek

Suriname is lid van de Nederlandse taalunie.

Bestuur

Op 25 november 1975 werd Suriname een onafhankelijke republiek met een president aan het

hoofd en met een democratisch gekozen parlement. Daarbij kwam het Statuut voor het Koninkrijk der Nederlanden te vervallen, evenals de Staatsregeling van 1955. Ze werden vervangen door de Surinaamse grondwet, op de naleving waarvan onder meer de door het parlement gekozen president toeziet. Bijzonder is het feit dat de president ook regeringsleider is, net als in de Verenigde Staten.

Suriname en Nederland onderhouden sedert de onafhankelijkheidsverklaring diplomatieke betrekkingen op ambassadeursniveau.

De leden van “de Nationale Assemblée”, het parlement dat uit 51 afgevaardigden bestaat, worden voor vijf jaar via algemene en geheime verkiezingen gekozen. Elk district heeft een aantal afgevaardigden. Kiesrecht hebben Surinamers zodra ze meerderjarig zijn en dat is vanaf 21 jaar.

De vier grootste politieke partijen zijn de Nationaal Democratische Partij (NDP), de Nationale Partij Suriname (NPS, vooral Creools), de Vooruitstrevende Hindoestaanse Partij (VHP, vooral Hindoestaans) en Pertjaja Luhur (PL, vooral Javaans).

Het groepsbelang en het familiebelang staan in een kleine en veelal zeer traditionele samenleving als Suriname vaak nog boven het nationale belang. Loyaliteit is vaak belangrijker dan kwaliteit, hetgeen in de samenleving over het algemeen een wantrouwende instelling jegens politici en het gehele overheidsapparaat tot gevolg heeft.

Het vertrouwen van de Surinaamse bevolking in overheids- en andere organisaties	
<i>Meest vertrouwde organisaties</i>	<i>Percentage van de bevolking</i>
Kerkelijke organisaties	32
Private sector	7
Overheid	7
Bedrijfsverenigingen	6
Justitie	4
De Nationale Assemblée	2
Geen van deze	37
<i>Bron: IDB, 1999</i>	

Suriname kent 10 districten. Elk district heeft een eigen districtscommissaris, die door de president zelf wordt benoemd en die als een soort burgemeester het district samen met de Districtsraden bestuurt. De landelijke overheid is bezig het bestuur meer te decentraliseren.

Het is belangrijk te weten dat op 25 februari 1980 de militairen een staatsgreep pleegden door middel van wat later werd genoemd de “sergeantscoup”. De leider daarvan was D. Bouterse, die lange tijd als “Baas” over Suriname regeerde.

Op die coup volgde een lange, moeilijke periode. Eind 1980 werd het parlement door de militaire leiding lange tijd buiten spel gezet. In november 1981 proclameerde men een socialistische revolutie, daarbij aansluitend bij wat er toen in het Caribische Grenada gebeurde. Op 8 december 1982 werd in dat kader een aantal (15) vooraanstaande “intellectuele contrarevolutionairen”, zoals de militairen dat in die tijd uitdrukten, gemarteld en vervolgens om het leven gebracht. Op 30 november 2007 begon het strafproces tegen de verdachten van die decembermoorden, waaronder de voorzitter van de NDP, Bouterse.

Van 1986 tot 1992 kende Suriname een binnenlandse oorlog. Deze speelde zich vooral in centraal en Oost-Suriname af, met de militairen aan de ene kant en het “jungle commando” onder leiding van Brunswijk aan de andere kant. Ook vele Indianendorpen, zoals het dorp Apoera (aan de Corantijnrivier) raakte echter in het conflict betrokken.

In 1990 pleegden de militairen weer een coup, de zgn. “kerstcoup”, maar vrij snel daarna (1991) stelden ze toch weer een regering van burgers in. De eigenlijke macht bleef echter lange tijd nog berusten bij de militairen. Pas sinds 2000 is de ongerustheid over de mogelijkheid dat een aantal militairen weer de macht zouden grijpen min of meer verdwenen. Het parlement functioneert (al is men daarover nog lang niet tevreden) en Suriname is weer een rechtsstaat.

Het land verarmde in de jaren tachtig ernstig en op alle gebied: materieel en immaterieel. Financieel wanbeheer, inflatie en corruptie hebben het land bijzonder veel schade toegebracht. Kon men in 1990 nog 1 US dollar wisselen tegen 14 Surinaamse guldens, in 1999 moest men voor 1 US dollar al meer dan 1200 Surinaamse guldens neertellen en in 2003 ruim 2800 Surinaamse guldens. De waarde van de Surinaamse munt – en dus ook van het spaargeld en de pensioenen van vele Surinaamse mensen is dus diep gekelderde. Vooral oudere mensen verarmden ernstig, vooral omdat hun pensioenen niet waardevast waren.

In die periode kreeg ook de drugshandel vaste voet aan Surinaamse grond. De Surinaamse politie schatte in 1998 dat er zeker 26 000 kg cocaïne per jaar door Suriname heen ging. Recente cijfers hebben we niet, maar vermoedelijk is die situatie wel enigszins verbeterd. Suriname geldt echter nog steeds als een drugsdoorvoerland. De invloed van drugshandelaren wordt bijzonder groot geacht.

Zoals eerder opgemerkt verlieten in de periode rond 1975 vele Surinamers hun land. Ze hadden onvoldoende vertrouwen in de toekomst. Door deze “brain drain” raakte Suriname veel voortreffelijke mensen en hun kennis kwijt. Ook daarvan is het land nog lang niet hersteld. Het proces is ook nog niet gekeerd. Door de armoede vertrekken nog steeds veel mensen naar gebieden of landen waar men meer kan verdienen. Vooral natuurlijk de beter opgeleiden die meer kansen hebben om op de arbeidsmarkt te slagen. Onderwijzend en verpleegkundig personeel bijvoorbeeld trekt nog steeds veelvuldig weg.

Ook in Nickerie zien we dat: het aantal inwoners (ongeveer 40 000) daalt iets; met name jongeren trekken weg om elders te gaan werken of studeren. Dat is voor de toekomst van de gemeenschap natuurlijk niet goed.

Gezondheidszorg

Vanouds kan Suriname bogen op een goede *somatische gezondheidszorg*. Er zijn 5 ziekenhuizen, waarvan 1 in Nickerie (het Streekziekenhuis Nickerie), met een bestand van in totaal ruim 1300 bedden. De bezettingsgraad varieert van ongeveer 50 % tot ruim 60 % (wat tamelijk laag is) bij een gemiddelde verblijfsduur van ongeveer 9 dagen (wat tamelijk hoog is).

Er zijn ongeveer 350 huisartsen, 30 tandartsen en 70 specialisten in Suriname werkzaam. Voor de in totaal ongeveer 10 000 mensen in het zuidelijk gelegen binnenland werkt de *Medische Zending*, vanouds gefinancierd door een kerkelijke organisatie, de Evangelische Broeder Gemeente. In de kuststrook werkt de door de overheid gefinancierde *Regionale Gezondheid Dienst* (RGD). En uiteraard zijn er daarnaast dus een groot aantal huisartsen die hun eigen “poli” (= huisartsenpraktijk) hebben.

Veel mensen zijn via hun bedrijf voor ziektekosten verzekerd (bijvoorbeeld Suralco). Men kan zich via een Staatsziekenfonds (SZF) verzekeren en uiteraard ook particulier.

Mensen die nauwelijks of niet in staat zijn ziektekosten te betalen (ze worden “min- en onvermogens” genoemd) kunnen een beroep doen op de overheid. Van deze dienst wordt, naar

verluidt, veel misbruik gemaakt: zeker 130 000 mensen maken van de dienst gebruik. De RGD werkt in principe voor mensen die via het Staatsziekenfonds zijn verzekerd of voor min- en onvermogenen. De artsen hebben een vast (overheids-)salaris en verhogen hun inkomen via de vaste vergoeding voor SZF-patienten. Voor zeer specialistische hulp wordt vaak de hulp van buitenlandse specialisten ingeroepen. Het Streekziekenhuis Nickerie heeft sinds 2005 een vaste band met het Catharina ziekenhuis in Eindhoven.

Tandheelkundige hulp wordt voor kinderen en jongeren (tot 18 jaar) gratis verzorgd door de Dienst Jeugd tandverzorging. Ouderen moeten zelf betalen of zich er voor verzekeren.

De *geestelijke gezondheidszorg* is ernstig onderverzorgd. Ambulante voorzieningen zijn er vrijwel niet, buiten de zorg die vanwege het Psychiatrisch Centrum Suriname (PCS) poliklinisch in Paramaribo wordt verstrekt. PCS werkt aan een plan om werkers in de primaire gezondheidszorg enigszins bij te scholen op het gebied van de GGZ.

Paramaribo kent een Medisch Opvoedkundig Bureau dat helaas nog steeds sterk onderbezet is. Elders in Suriname zijn geen GGZ-voorzieningen, met uitzondering dus van Nickerie waar de *WIN groep* in samenwerking met het Streekziekenhuis enkele voorzieningen heeft opgezet. Ook de pleegzorg is ernstig onderbezet. De *WIN groep* hoopt daar in Nickerie iets aan te kunnen doen.

Er zijn in Suriname ongeveer 15 praktiserende (GZ- of klinisch, oude stijl) psychologen. De meeste van hen werken part time. Ze zijn verenigd in de Surinaamse Vereniging van Psychologen en Orthopedagogen werkzaam in de zorg (SVPO). Suriname kent nog geen universitaire opleiding in de psychologie, maar daar wordt wel aan gewerkt.

Economie

Ook al beschikt Suriname over veel waardevolle grondstoffen, de economie is vanouds sterk afhankelijk van het buitenland. Tijdens de bloei van de plantages dreef het land op de suikerexport. Tegenwoordig leunt het land in overwegende mate op de WINning van bauxiet (Suralco en Billiton), goud en olie (Staatsolie). Plannen zijn in de maak voor exploitatie van bauxietreserves in West-Suriname. Mogelijk kan ook Nickerie daar economisch van profiteren. Het werkgelegenheidsaandeel van deze sector is overigens niet zo hoog. Werkten er in 1975 nog 6200 mensen, in 1999 waren dat er nog maar 2300.

Ook wordt weer gesproken over het beginnen aan suikerrietplantages, maar nu vanwege de behoefte aan het maken van biodiesel.

Het Surinaamse Algemeen Bureau voor de Statistiek (ABS) schat dat Suriname een beroepsbevolking heeft van ruim 90 000 mensen en een werkloosheid van ongeveer 14%. Het is overigens moeilijk om precieze cijfers te bepalen: mensen werken vaak in meerdere jobs en de informele sector is groot. Het IMF schatte de verhouding van het Bruto Binnenlands Product tussen de formele sector en de informele sector op 3 : 2.

De werkloosheid nam gedurende de laatste decennia sterk toe, onder meer vanwege snel verslechterende economische infrastructuur, de grote inflatie en de snelle vermeerdering van de beroepsbevolking.

Ook de armoede nam in de loop van de jaren tachtig sterk toe. Geschat wordt dat ook nu nog zeker 60% van de mensen onder de armoedegrens leeft. Vooral in het binnenland is de armoede zeer groot.

Het gemiddelde inkomen per hoofd van de bevolking was in 2007 ongeveer USD 4800 per jaar. Naar verwachting zal het stijgen tot USD 5400 in 2008. Per maand verdient men dus ongeveer USD 400 – zeg ongeveer 275 EURO. Heel veel mensen zijn dus erg arm.

Op de Human Development Index staat Suriname laag: Suriname bezet (2006) de 86^e plaats, na Turkije en net voor Jordanië en Peru. Het gemiddelde inkomen ligt in de kuststrook natuurlijk iets hoger dan in het zeer arme binnenland.

Er is zeker sprake van een geleidelijke economische vooruitgang. De Surinaamse dollar is tamelijk stabiel en de enorme schuldenlast die in de periode voor 2000 moordend was wordt door de overheid voortvarend afgebouwd. De gewone mensen merken dat echter nog niet in hun portemonnaie.

De armoede wordt waarschijnlijk verzacht door de “hosselcultuur”: men verdient op allerlei manieren bij – niet enkel legaal (bijvoorbeeld door middel van land- en bosbouw, visserij en toerisme), maar zeker ook vaak illegaal (door drugshandel, prostitutie en goudzoek-activiteiten). Ook is er verzachting door omvangrijke hulp van familie en vrienden in Nederland die pakketten en geldsturen. Vooral kinderen en bejaarden worden door de armoede hard getroffen.

De economische ongelijkheid is de afgelopen jaren eveneens sterk gegroeid: uit gegevens van het ABS (2001) blijkt dat zeer veel mensen (80 %) verarmden; veel minder mensen (20 %) werden veel rijker.

Een grote belasting voor de overheidsfinanciën vormt het grote aantal ambtenaren: men schat hun aantal op ongeveer 38 000. Dat is verhoudingsgewijs dus een enorm aantal. Het is politiek moeilijk dat aantal terug te dringen, ook al beseft de overheid dat dit noodzakelijk is. Eigenlijk kan dat pas indien de economie stevig aantrekt en de vraag naar arbeidskrachten toeneemt.

De *veeteelt* is niet van groot belang.

Bosexploitatie en houtverwerking geven ca. 4% van de beroepsbevolking werk.

Visserij is sinds de jaren zestig van belang geworden. In de landbouw werkt circa 25 % van de mensen.

Afgezien van de bauxietverwerking, is de *industrie* niet van grote betekenis. De op de binnenlandse markt gerichte bedrijven moeten de benodigde grond- en hulpstoffen grotendeels invoeren, waardoor de toegevoegde waarde gering is. De belangrijkste partners op het gebied van de handel zijn: de Verenigde Staten, het Caraïbisch gebied, Nederland en de overige EEG-landen. Goede vooruitzichten zijn er voor de WINning van *aardolie en goud*. De aardolie reserves van Suriname bevinden zich voornamelijk in twee grote velden voor de kust van Suriname. In het binnenland wordt uitvoerig (legaal en illegaal) aan goudWINning gedaan.

De overheid probeert de goudWINning meer te reguleren. Dat valt niet mee, onder meer vanwege de moeilijke toegankelijkheid van de WINningsgebieden.

Suriname is lid van de CARICOM (Caribbean Community), een organisatie die bijvoorbeeld een vrij verkeer van personen en goederen regelt. Suriname behoort ook tot de groep van 77 ACP-landen (African, Caribbean and Pacific states) met welke de Europese Unie sinds juni 2000 een speciaal verdrag heeft. Uit dat verdrag ontvangt men extra steun.

Muntwezen

Per 1 januari 2004 heeft de Surinaamse gulden plaats gemaakt voor een nieuwe munt. De munteenheid is nu de *Surinaamse dollar* (SRD).

De koers van Surinaamse dollar is op dit moment (eind 2007): 1 SRD = 0.25 Euro. Voor 1 Euro krijgt men dus ongeveer 4 Surinaamse dollars. De koers is tamelijk stabiel.

B) Korte geschiedenis van Suriname

Voor de komst van Europese kolonisten werd het noordoostelijke kustgebied van Zuid-Amerika bewoond door Indianen. Over die pre-kolonisatieperiode is nog maar weinig bekend. Archeologische opgravingen brengen geleidelijk wel meer zaken aan het licht. (Zie verder hoofdstuk 8)

Het begin van Suriname's moderne geschiedenis kan met de reis van de Spanjaard Alonso de Hojeda, die in 1499 de Guiana's ontdekte, globaal worden gesteld rond het jaar 1500. Het gerucht dat zich hier het goudland El Dorado zou bevinden, deed spoedig daarop ook Engelsen, Nederlanders en Fransen naar dit gebied trekken. Onder hen was bijvoorbeeld Walter Raleigh, naar wie later nog watervallen zijn vernoemd. Misschien kom je daar zelf nog wel! De eerste Nederlandse nederzetting dateert van 1613 en bevond zich aan de Corantijn, waar later Nickerie zou ontstaan. Men begon er tabak te verbouwen. In 1627 stichtten de Nederlanders een kolonie in Berbice (Guyana), vlakbij Nickerie aan de andere kant van de Corantijn dus. De Nederlandse overheersing daar duurde tot 1803, toen de Engelsen het gebied op de Nederlanders veroverden. In 1814 stond Nederland het gebied uiteindelijk officieel af aan de Engelsen.

De Engelsen en ook de Fransen vestigden zich in het gebied, vooral aan de monding van de Surinamerivier. In 1650 stuurde de gouverneur van Barbados (dat toen al een overbevolkt eiland was) een expeditie naar Suriname om te bezien waar men een kolonie zou kunnen vestigen, met als resultaat dat een jaar later de eerste Engelse kolonisten met een aantal slaven zich vestigden in het gebied tussen de Coppename en de Marowijne. In 1663 zegde de Engelse koning Karel II dat gebied ("Serrinam" genaamd) toe aan Lord Francis Willoughby, graaf van Parham. Er waren toen in feite al heel wat kolonisten in het gebied, waaronder ook Portugees-Joodse planters. In 1667 woonden er zeker al 4000 mensen (inclusief slaven) in wat nu Suriname heet.

In Guyana en Suriname woonden in die tijd dus al vele bevolkingsgroepen: Indianen, Europeanen en Afrikanen (slaven). Daardoor ontstonden "creooltalen". Dat zijn omgangstalen tussen mensen met verschillende moedertalen. Meestal hebben die talen een heel eenvoudige structuur. De Surinaamse creooltaal heet Sranangtongo. De taal ontstond al voor 1667 en leunt sterk op het Engels.

In Guyana ontstonden twee creooltalen: het "Skepi-Nederlands" en het "Berbice Nederlands". De taal werd vooral tussen 1730 en 1830 veel gesproken in het Berbice-gebied, maar is nu uitgestorven. Toch is via dat Berbice Nederlands een groot aantal woorden in het Sranangtongo terecht gekomen en zelfs in Indianentalen. De Warao-indianen uit Venezuela noemen touw bijvoorbeeld "tao". En het woord "sopi" komt ook uit het Nederlands: het komt van het Nederlandse (koek) en "zoopie". Wat sopi kon aanrichten en wat het nog steeds aan richt hoeven we je vermoedelijk niet te vertellen.

In februari 1667 voer een groep van zeven Zeeuwse schepen onder leiding van Abraham Crijnssen de Suriname rivier op tot vlak bij wat toen nog het Fort Willoughby heette, beschoot dat fort, zette 700 mensen aan land en veroverde vervolgens al snel het hele gebied. Op 27 februari werd Suriname feitelijk een Nederlandse kolonie. Op 31 juli 1667 werd in wat wordt genoemd de "vrede van Breda" Suriname officieel aan Nederland toegewezen.

De Engelsen trokken vervolgens massaal weg en mede door verzetsacties van Indianen en slaven raakte het gebied langzamerhand economisch in verval.

De Staten van Zeeland verkochten de nagenoeg failliete boedel aan de West-Indische Compagnie (WIC). Deze stelde met zeer harde hand orde op zaken. Het optreden tegen slaven was bijzonder wreed.

Vanwege de slavenhandel en het systeem van slavernij draaide daarna de economie in de eerste helft van de achttiende eeuw redelijk goed. Maar dat was natuurlijk toch maar tijdelijk.

De economie bloeide in het derde kwart van de achttiende eeuw wel weer enigszins op: er waren in die tijd ongeveer 500 plantages en naast suiker, koffie en cacao werd ook katoen verbouwd.

De plantagelandbouw die de WIC in de 17de en 18de eeuw de gewenste producten leverde, steunde tot 1863, toen de slavernij uiteindelijk werd afgeschaft, geheel op twee systemen:

- a) *de slavernij*
- b) *financiële leningen in Nederland*

Er woonden in de tweede helft van de 18e eeuw ongeveer 50 000 mensen in Suriname, waarvan 90 % slaaf was. De tijd dat men slaven kon houden liep echter op haar einde, hoezeer de Nederlanders dat einde probeerden uit te stellen. Dat is ze toch nog behoorlijk lang gelukt...

In een lang slepende guerrilla moest veel (hopeloze) strijd worden gevoerd tegen weggelopen slaven (Marrons), met als dieptepunt de “*Boni-oorlog*” gedurende het laatste kwart van de 18e eeuw.

Boni was een mulat en groeide op in Aloekoe kondre in het Marowijne-gebied. Hij werd de belangrijkste leider van het verzet tegen de plantage-eigenaren. Hij kreeg het echter ook aan de stok met Marrons aan de Tapanahonie-rivier. In 1793 werd Boni door dorpelingen uit het Tapanahonie-gebied gedood. Zijn hoofd werd afgehakt. De overlevering zegt dat het hoofd op miraculeuze wijze bij een gevaarlijke “*Soela*” in de Marowijne-rivier gesprongen is. Die soela is er nog en heet “*Boni doro*” (Dat betekent zoveel als: Boni is er/Boni is er nog). Na de dood van Boni verzwakte het verzet enigszins.

Vanwege die aanvallen werden in diezelfde periode de dieper het bos in gelegen plantages verlaten en er werden militaire posthuizen gebouwd langs het nu nog bestaande zgn.

“*Cordonpad*”. Deze posten moesten de meer aan de kust gelegen plantages beveiligen en ook moesten ze voorkomen dat slaven wegliepen. De problemen liepen hoog op: de overheid kreeg bijvoorbeeld ruzie met de planters. De gouverneur wilde een verdrag met de Marrons sluiten, de planters (onder leiding van een als zeer wreed bekend staande plantage-eigenaresse mevr. Duplessis) waren daar fel op tegen.

Surinaamse planters leenden veel geld in Nederland om te investeren in de plantages. De besteding van dat geld was echter vaak bepaald niet verstandig. Het werd allengs moeilijker nog geld te lenen omdat het vertrouwen van Nederlandse geldschieters geleidelijk slonk. Zij hadden al lang in de gaten dat het slavernijsysteem begon te wankelen en dat de besteding van financiële injecties niet efficiënt was. Ze aarzelden, mede vanwege alle onrust, nog langer te investeren.

Nadat door de Engelsen in 1808 de slavenhandel was verboden, kwam na langdurige strijd binnen en buiten het Nederlandse parlement de emancipatie tot stand die de afschaffing van de slavernij op 1 juli 1863 inluidde. 33 621 Mensen werden op dat moment verlost van de slavernij..... Weggelopen slaven kregen amnestie.

Guyana had al in 1833 de slavernij afgeschaft. Nederlandse onderdanen mochten vanaf 1814 in Suriname niet meer in slaven handelen. Dat had tot gevolg dat zij de slaven iets beter gingen behandelen. Toch werd er nog illegaal in slaven gehandeld.

In de periode 1650 tot 1863 hebben Nederlanders zeker 210 000 West-Afrikaanse mensen als

slaaf naar het Caribische gebied gebracht[7].

Intussen was de economie zo verslechterd dat Suriname intussen vrijwel steeds een niet sluitende begroting had. Onder de planters heerste een slechte sfeer. De rente op leningen beliep ruim 11% - ook voor die tijd enorm hoog. Het was gedaan met de kolonie! Nederland probeerde in de tweede helft van de negentiende eeuw Nederlandse boeren te interesseren voor verhuizing naar Suriname om de teruglopende arbeidsmarkt wat nieuw leven in te blazen. Er kwamen er enkele, maar het bood niet veel soulaas. Men begon te zoeken naar nieuwe “gastarbeiders”.

Eveneens kenmerkend voor dit tijdvak was ook de assimilatiepolitiek van de Nederlandse regering, erop gericht om de toenmalige kolonie zoveel mogelijk te vernederlandsen door invoering van een rechtsbedeling naar Nederlands model in 1869 en de leerplicht in 1876 voor kinderen tussen 7 en 12 jaar. Bij die gelegenheid werd het Nederlands de officiële taal die alle kinderen moesten leren. Dat was een grote omslag: vanouds mochten de slaven eigenlijk niet leren lezen en schrijven, zeker niet in het Nederlands!

Nieuwe arbeidskrachten werden in Azië gevonden. In 1870 werden met de Engelse regering afspraken gemaakt over het werven van Brits-Indische, Hindoestaanse contractarbeiders. Bij wijze van proef kwam vervolgens een kleine groep Hindoestanen vanuit Brits-Guyana. Deze mensen kwamen naar verluid terecht tussen Wageningen en Totness (Coronie), in wat heette “Koelie santi”. Vervolgens stelde de Nederlandse overheid emigratieagenten aan, eerst in Suriname en later ook in Calcutta (India).

Voor wie in Nickerie werkt is het natuurlijk goed het volgende te weten.

De eerste groep uit India arriveerde op 5 juni 1873 met het nu nog bekende zeilschip “Lallah Rookh”. Deze mensen waren afkomstig uit de Indiase deelstaten West-Bihar (12%) en Utr Pradesh (82%). Dat waren arme landbouwgebieden met een groot bevolkingsoverschot. Zij werden aangeworven door lokale agenten (die betaald kregen voor iedere aanmelding). In Calcutta werden ze verzameld, ze kregen een contract voorgelegd (met de Surinaamse overheid en met een bepaalde plantage) en ze werden verscheept. De reis duurde drie maanden. Uit onderzoek bleek later dat 90% van hen analfabeet was. Ze wisten dus bijvoorbeeld niet dat contractbreuk als misdrijf gerekend zou worden. Ze wisten ook niet dat ze met veel minachting door het meer negroïde en al veel langer aanwezige deel van de bevolking zouden worden bejegend. Een derde deel keerde uiteindelijk weer terug naar India. De anderen, hard werkend, sober levend, spaarzaam en sterk leunend op het fammilverband, kwamen toch economisch vooruit.

Het bleef niet bij één groep. Er volgden meer en in 1913 waren er ruim 20 000 Hindoestanen in Suriname. Velen kwamen echter lichamelijk verzwakt in Suriname aan en hun gezondheid liet zeer te wensen over.

Hun contracten besloegen vijf jaar, ze moesten 236 dagen per jaar werken. Na afloop had men recht op een vrije terugreis naar het moederland, men had vrije geneeskundige zorg en vrije huisvesting op de plantage. De overheid en de plantagehouders betaalden samen de overtocht en de administratiekosten. Deze kwamen neer op een totaal van (omgerekend) Euro 180,-

Waarom migreerden deze mensen? Velen gingen vooral uit armoede – vanwege economische motieven dus. Maar ook familieproblemen, ontsnappen aan justitie en schaamte vanwege ongetrouwd moeder zijn speelden een rol.

Het is niet zo dat alleen mensen uit de lagere kasten naar Suriname kwamen, al waren ze wel oververtegenwoordigd.

Met name vanwege de slechte selectie, de slechte conditie van vele Hindoestanen en het gebrek aan ervaring in de landbouw werd al snel uitgekeken naar andere mogelijkheden: men keek naar wat toen nog “Nederlands Indië” heette en nu Indonesië is.

In 1890 kwam het eerste Javaanse contingent van 94 contractarbeiders. Ze werden op Mariënborg te werk gesteld.

Het eerste grote transport kwam in 1894, toen 614 mensen werden gebracht. Onderweg waren 32 mensen al overleden en nog eens 32 mensen waren zo ziek geworden dat ze vrij snel na aankomst stierven. De selectiepraktijk, de wijze van vervoer en de voorgespiegelde toekomst ondervonden later zeer veel kritiek. Javaanse immigranten werden lotgenoten en behielden nog lang na hun komst een soort “lotgenootschap” met de andere migranten met wie ze naar Suriname waren overgebracht. Ze spreken van een “djadji-relatie”.

De tWINTigste eeuw van Suriname's geschiedenis kenmerkte zich gedurende de eerste helft dus door een stijgende immigratie van Aziatische arbeidskrachten om het gebrek aan werkkrachten, ontstaan na de emancipatie van de slaven, op te heffen. Toch bleef de economie achteruit gaan.

Veel vrijgelaten slaven trokken weg van de plantages die hen zoveel trauma hadden bezorgd en vestigden zich in de stad. Vele van hen begonnen goud te zoeken aan de bovenloop van de Marowijne of ze werden “balata-bleeders” (zie verderop). De plantages bleven dus kampen met gebrek aan werkkrachten. Zelfs het aantrekken van de Aziatische contractarbeiders bleek niet voldoende. Zij kregen, zoals gezegd, een contract voor vijf jaar met recht op terugkeer naar het eigen land. Meestal bleven ze echter. Ze werkten hard, spaarden en begonnen voor zichzelf. Vanaf ongeveer 1920 werd die praktijk door de overheid gestimuleerd. Maar vaak was het zo dat “vrijgevestigden” toch nog enkele dagen per week tegen een vast, maar laag loon voor een planter dienden te werken – net zoals dat trouwens in Nederlands Indië lange tijd het geval is geweest...

Rond 1930 nam de Nederlandse overheid zich voor een soort volksverhuizing van Javanen te gaan organiseren: 100 000 Javanen zouden naar Suriname moeten komen. Voor de tweede wereldoorlog uitbrak kwam inderdaad een eerste groep van ongeveer 1000 mensen aan, maar door de oorlog bleef het plan verder onuitgevoerd. Vrijwel alle Javanen werkten aanvankelijk op de plantages, later begonnen ze vaak voor zichzelf kleine landbouwbedrijfjes. Al met al werden er tussen 1890 en 1939 ruim 32 000 Javanen naar Suriname gebracht. Bijna 9 000 keerden terug nadat hun contractperiode was afgelopen, de anderen bleven.

De “jaren dertig” waren ook in Suriname moeilijk, ondanks het feit dat de bauxietindustrie in Oost-Suriname op gang kwam. In 1915 ontdekten Amerikanen ontginbare bauxiet aan de Cottica- en Surinamerivier. Vanuit Moengo werd voor het eerst in 1922 bauxieterts naar de Verenigde Staten verscheept. Suriname hield er weinig aan over.....

Met de komst van de Amerikanen in de Tweede Wereldoorlog verbeterde de situatie echter. De Amerikanen brachten (1941) geld en werk binnen en de bauxietmijnen draaiden op volle toeren. Met de aanleg van het vliegveld Zanderij beschermden de Amerikanen de in de omgeving aanwezige bauxietvelden. In 1942 kende de Surinaamse begroting voor het eerst na lange jaren een begrotingsoverschot.

Na de Tweede Wereldoorlog ontwikkelde de Nederlandse overheid een serie van meerjarenplannen die de economie in Suriname uit het slop moesten helpen.

Ook kwam, zeer kort gezegd, de gedurende de jaren dertig van de vorige eeuw ontwaakte politieke bewustwording na WO II in een stroomversnelling.

De onafhankelijkheidsbeweging werd sterk beïnvloed door de getalenteerde Anton de Kom die in 1933 vanuit Nederland naar Suriname kwam met de bedoeling de mening en de belangen van de gewone mensen te verwoorden. De Kom organiseerde toespraken en betogingen, maar werd al snel opgepakt en op de boot naar Nederland (terug) gezet. Terug in Nederland streed De Kom in het verzet tegen de Duitsers en stierf 10 dagen voor de bevrijding in een Duits concentratiekamp.

In 1946 diende zich de eerste politieke partij aan (een Moslim-partij) al snel gevolgd door andere. Maar pas in 1948 werd het algemeen kiesrecht ingevoerd. Tot dan kon maar 1,5% van de manlijke bevolking haar stem uitbrengen. Vrouwen kregen dus pas in 1948 het recht om te stemmen! Opgevoed in democratie en inspraak waren de Surinamers bepaald niet! Het emancipatieproces resulteerde via een “Interim-regeling” en een “Statuut” uiteindelijk in het tot stand komen van de onafhankelijkheid op 25 november 1975.

Dat ging niet alleen in Nederland gepaard met veel strubbelingen. Ook in Suriname was lang niet iedereen verheugd over een voorgenomen onafhankelijkheid. Zo waren Hindoestanen en Javanen bijvoorbeeld bang overheerst te worden door Creolen. Mede daarom bestond het grote aantal migranten naar Nederland in de periode vlak voor de onafhankelijkheid vooral uit mensen van Aziatische origine.

Nog steeds letten Surinamers nauwkeurig op de getalsverhoudingen tussen de etnische groepen.

Bij de onafhankelijkheid bereikten Suriname en Nederland overeenstemming over een nieuw meerjaren-ontwikkelingsprogramma (MOP). Nederland zegde toe voor de uitvoering daarvan gedurende 10 tot 15 jaar Nf 3,5 miljard ter beschikking te stellen. Dat geld is nu vrijwel op.

Nederland heeft voornamelijk eenzijdig de besteding van dit bedrag gedicteerd. Een groot deel werd eenvoudigweg gewoon verbrast in de vorm van een West-Suriname project. De aanleg van een spoorlijn waar nooit een trein op gereden heeft en de aanschaf van materieel zoals treinstellen die in feite afgeschreven materiaal van de Nederlandse Spoorwegen waren, kostten handenvol geld. Ook hebben Nederlandse ingenieursbureaus dik verdiend aan de ontwikkelingsgelden. Al met al, zo gul als het beloofd werd, zo goed kon de Nederlandse regering naar zich zelf toerekenen. Ook werd door andere Nederlandse bedrijven dik verdiend. Er kwamen volkswoningbouw projecten waar huizen gebouwd werden met dakpannen, een nieuw fenomeen in de Surinaamse geschiedenis. Zinkplaten waren een stuk goedkoper, alleen die werden niet in Nederland gemaakt en mochten daarom niet gebruikt worden....

Over de recente geschiedenis na 1975 is ook iets te lezen bij de paragraaf over ‘bestuur’.

6 Een algemene beschrijving van Nickerie

A) Algemeen

Wie gaat werken in Nickerie doet er natuurlijk goed aan zoveel mogelijk te weten over de geschiedenis van en de situatie in Nickerie. Dus zullen we er hier van alles over beschrijven.

Het district Nickerie heeft een oppervlak van ruim 5000 km².

Aan het hoofd staat de Districtscommissaris. Hij bestuurt het district met behulp van de Districtsraad en van een aantal ressortraden (de kleinste bestuurlijke eenheden in een district)

Het district kent vijf bestuursressorten:
Wageningen, met ruim 4000 inwoners
Groot Henar, met 3000 inwoners
Oostelijke polders, met ongeveer 7000 inwoners
Westelijke polders, met ongeveer 10 000 inwoners
Nieuw Nickerie, met 13 000 inwoners.

Neemt men in een telling ook het aantal vreemdelingen mee, dan komt men voor het gehele district tot een totaal aantal inwoners van circa 40 000 mensen.

De belangrijkste plaats en het verzorgingscentrum voor het district is de kern en het ressort *Nieuw Nickerie*. Nieuw Nickerie heeft een oppervlakte van ruim 10 km².

Ruim 65% van de inwoners van Nickerie is van Hindoestaanse afkomst. In de kern van de plaats Nieuw Nickerie wonen vooral Creoolse mensen. De Hindoestanen en Javanen wonen verhoudingsgewijs meer in de polders. Ze werken ook meer in de landbouw dan Creolen.

Nieuw Nickerie ligt aan de monding van de Nickerie-rivier. De *haven* heeft beperkte faciliteiten. Schepen tot ongeveer 4000 ton kunnen laden en lossen. De betonde toegangseuwl tot de haven verandert door slib regelmatig van positie, maar door de algemene verarming van de afgelopen tWINTig jaar liggen de haven en de vaargeuwl er slecht bij.

Nickerie heeft een klein *vliegveld*. De weg naar het vliegveld is hier en daar toe aan een goede opknapbeurt, maar de start- en landingsbaan is uitstekend. Vroeger waren er dagelijks twee vluchten naar en van Paramaribo. Je was dan binnen een uur op je bestemming. Nu wordt de baan voornamelijk gebruikt door landbouwwliegtuigen.

Er is een *veerverbinding* met Guyana, maar de toegang tot het veer, een weg van ongeveer 30 km, verkeert net als de weg naar het vliegveld in een zeer slechte conditie. Ook die behoeft een goede beurt. De Europese Unie heeft toegezegd bij de renovatie te zullen helpen (situatie 2007). Het werk is intussen aanbesteed.

Aan de westkant grenst Nieuw Nickerie aan de imponerende Corantijnrivier. In de verte kan men Guyana zien. De Corantijnrivier behoort in haar geheel tot Surinaams grondgebied.

In dit hoofdstukje zullen we vooral over Nieuw Nickerie en de omliggende polders spreken.

Nickerie is om vele redenen een merkwaardig en boeiend gebied. Wie het district vanuit Coronie binnenrijdt kijkt verrast rond: opeens houdt de bebossing op. Rijd je in een auto met airco, en merk je dus niet zoveel van de warmte, dan lijkt het wel of je een Nederlandse polder binnenrijdt!

Het gebied is vlak, heeft veel minder bomen dan Coronie – en al helemaal geen *palmbomen*. Grote velden liggen links en rechts, sommige met rijstaanplant, andere verlaten.

In Nieuw Nickerie aangekomen liggen de straten haaks en precies oost-west en noord-zuid. Men heeft zo'n 125 jaar geleden, toen het plaatsje werd aangelegd, New York in gedachten gehad! In het centrum staan bij 1 kruising stoplichten. Het aspiratieniveau lag kennelijk hoog[8]. In de omringende polders is de situatie heel anders: lange en vaak zeer slecht onderhouden zandwegen, eindeloos veel kilometers de polders in slingerend, rommelig en verarmd.

Nickerie was binnen Suriname net zo geïsoleerd als het binnenland. Nickerie was een eiland binnen Suriname. Vanaf Paramaribo moest men over drie rivieren, waarvan twee nog tot aan ongeveer 1980 per veer moesten worden overgestoken. Dat kostte een dag. Heel vroeger ging men zelfs per boot naar Paramaribo, omdat de wegen in te slechte conditie waren of gewoon nog ontbraken. Nu kan men (sinds 1980) bij Groot Henar over de Nickerierivier rijden en sinds juni

1999 kan men de brede Coppenerivier via een lange en lage brug passeren. Dat maakt de reis aanzienlijk korter. In ongeveer drie uren kan de afstand van Nickerie tot Paramaribo worden afgelegd.

Eigenlijk is het isolement van Nickerie dus nog maar zeer kort opgeheven. Nickerie oriënteerde zich vanouds zelfs meer op het oostelijk deel van (toen nog Brits) Guyana en ook vanuit dat oostelijke deel van Guyana is er, zoals we zo dadelijk nog zullen uiteen zetten, altijd veel verkeer met Nickerie geweest. Dat kunt je onder meer zien aan de vele Engelse (en Schotse) namen en natuurlijk ook aan de vele mensen van Guyanese afkomst die, vaak zonder zich te laten registreren, wonen en werken in Nickerie.

Hoe komt Nickerie aan haar naam?

Eigenlijk weten we dat niet nauwkeurig. Wel weten we dat Nickerie formeel zo werd genoemd vanaf 1851. Maar al veel eerder komt men de naam tegen. Sommige mensen denken dat de naam door Indianen is ingevoerd, maar zeker is dat niet.

Mogelijk is de naam afkomstig van een Indiaanse stam aan een rivier van De Wilde Kust. Een Engelse kapitein, Keymis, volgde in 1596 alle rivieren vanaf de Amazone tot de Orinoco. Hij noteerde vele namen. De Corantijnrivier heette toen nog de Curritini; later noemde hij nog een rivier waaraan de “natie der Neckeari” woonde.

Voor 1851 sprak men over Nickerie ook vaak als “de Nieuwe Kolonie”, als onderscheid met de oude, die natuurlijk in het gebied rondom Paramaribo lag.

B) Een kleine geschiedenis van Nickerie

Langs de Corantijnrivier woonden vroeger vooral Indianen. Zuidwaarts gaande richting Apoera is dat nog steeds zo. De eerste Europeanen kwamen, zoals eerder gezegd, in het begin van de zeventiende eeuw naar de noordelijke kust van Zuid-Amerika, ook naar de streek die dus later Nickerie werd genoemd.

In de achttiende eeuw werd het gebied op grote schaal in cultuur gebracht, vooral in opdracht van de gouverneur waarnaar later de Fredericiweg in Nieuw Nickerie is vernoemd. Deze Juriaan de Frederici was gouverneur over Suriname van 1790 tot 1802. Eerder had hij de strijd tegen de verzetsstrijder Boni aangevoerd. In 1797 liet hij aan de zuidelijke kant van de Nickerie-rivier twee katoenplantages aanleggen: Plaisance en Paradise. Daarna kwamen, bij het begin van het Engelse tussenbestuur, een aantal aanvragen van Engelsen en Schotten uit het nabijgelegen Berbice om te mogen planten.

In twee perioden was Suriname Engels bezit: van 1799 – 1802 en van 1804 – 1816. Uit die tijd dateert het verschijnsel van links rijden! Engelse planters (vooral uit Guyana en Granada) vestigden zich aan de monding van de Corantijn en de Nickerie-rivier. Ze namen ook vele slaven mee. Later vestigden zich er ook gevluchte en vrijgemaakte slaven. Begrijpelijkerwijs richtte men zich in Nickerie ook daardoor dus meer westwaarts (op Guyana) dan oostwaarts (op “de Oude Kolonie”, op Paramaribo). De verbindingen westwaarts waren immers veel vertrouwder en beter dan die oostwaarts.

Het district maakte vervolgens, vooral in de eerste helft van de negentiende eeuw een periode van bloei door. Er vestigden zich meer koffie-, suiker- en katoenplanters die veel handel dreven met het Engels-georiënteerde deel van de Caraïben. Men leefde redelijk sober bij een iets betere

betaling dan elders in Suriname. Rond 1825 waren er zeker 27 plantages die werden gedraaid met meer dan 2000 slaven.

Toen in 1873 de eerste Brits-Indiërs naar Suriname kwamen, vestigden zij zich ook in het district Nickerie. Ze vestigden zich vooral op de plantages. Later, toen hun contract was afgelopen, vestigden ze zich op plantages die intussen verlaten waren en weer in het bezit waren gekomen van de overheid en werkten in de rijst- en de tuinbouw.

Kustafslag en prijsafslag

Het centrum van de handel was lange tijd de nederzetting “De Punt” (later, na 1850, “Nieuw Rotterdam” genoemd), die zich bevond op de noordelijke oever van de Nickerie-rivier, aan de monding van de rivier. Kustafslag maakte het echter nodig te verhuizen naar de andere oever. Daar werden de plantages Waterloo en Margarethenburg (nu nog zo aangeduid) het centrum van de nederzetting. Nieuw Nickerie werd officieel in gebruik genomen in 1879.

Tussen 1830 en 1858 spoelden alle plantages op de noordelijke oever weg. In 1866 stroomde het water Nieuw Rotterdam binnen en in 1879 werd de vestiging geheel verlaten.

Maar niet alleen de kust spoelde weg. Toen de prijzen na 1825 begonnen te dalen spoelden ook de katoenverdiensden weg. Men investeerde echter intussen ook in andere producten: cacao en suiker. In 1858 waren er 5 suikerplantages, waarvan de namen nog bekend zijn: Waterloo, Hazard, Nursery, Paradise en Hamptoncourt. Resten van de werkzaamheden op die plantages kan men er nog steeds vinden. Ook werd er trouwens intussen al rijst verbouwd en begonnen meer mensen voor zichzelf te werken: er kwamen “kleine boeren”! Daartoe behoorden ook vele voormalige slaven, die na 1863 dus vrij waren. Deels waren die afkomstig uit (Brits) Guyana, waar de slavernij in 1834 was afgeschaft.

De laatste periode van de negentiende eeuw was bijzonder moeilijk. Veel slecht weer, een vier jaar durende malaria-epidemie, aantasting van de cacao-aanplant door meer concurrentie en onvoldoende vernieuwing in de bedrijfsvoering zorgden er voor dat de economie achteruit ging. Een nieuwe bedrijfstak, de balata-exploitatie (balata is een natuurlijk soort rubber dat men aftapte uit de Manikara boom; de stof werd met name gebruikt als isolatiemateriaal voor kabels) kon de achteruitgang even stoppen, maar het hielp maar tijdelijk. Werkten in die bedrijfstak in 1910 nog 2600 “balata-bleeders” - meestal waren dat Creolen - hun aantal nam snel af. Met de opkomst van synthetische rubber, gebaseerd op aardolie, stopte de balata-productie helemaal. Het werd hoog tijd de bakens te verzetten.

Reddende rijst

De rijstbouw moest verbetering brengen. Er waren al heel wat boeren actief in rijst, vaak als kleine ondernemer. Ze leverden bijvoorbeeld aan de balata-bleeders: die bleven vaak lang in het bos en namen daarom rijst mee. Bovendien was de Nickeriaanse grond geschikt voor rijstbouw. De overheid stimuleerde de aanleg van polders en vroeg aan de boeren de irrigatiekanaaltjes (“trenzen” genoemd) te onderhouden. Als ze dat deden konden ze op den duur de grond in eigendom krijgen. Rijst zou van Nickerie de graanschuur van Suriname maken!

Ontwikkeling van de rijstcultuur

Het waren vooral Javanen en Hindoestanen die in de rijstbouw gingen werken. Zij mochten van de overheid niet in de balata- en de goudindustrie werken en ze hadden doorgaans een agrarische familieachtergrond. De “natte rijstbouw” werd tot ontwikkeling gebracht.

Rijstboeren hadden vooral vroeger een hard bestaan. Men ploeterde de hele dag in de zware klei, waarin en waarop de rijst werd geplant. En dat in een hoge temperatuur onder een felle

zon. Vaak moest de hele familie mee helpen. De verdiensten waren marginaal.

In 1914 werd de Van Drimmelpolder aangelegd, in 1919 de Corantijnpolder. In 1920 volgde de (kleine) Henarpolder. In 1942 was de Clarapolder klaar en in 1946 was de Van Pettenpolder klaar voor gebruik. Al deze namen komt u nog dagelijks tegen.

De jaren dertig waren ook in Suriname zwaar. De balata- en de cacao Prijzen kelderden. De belastingdruk op de boeren was groot. De suikerplantage Hazard (waar nu de gevangenis staat) sloot in 1932. De suikerplantage Waterloo (achter de H.N. van Dijkstraat) had het ook zwaar, maar werd nog even van de ondergang gered door een overname: een Guyanese firma kocht de plantage op en zette de exploitatie op een laag pitje voort. Toch sloot uiteindelijk in 1975 ook Waterloo. Nickerie produceert sindsdien geen suiker meer.

Machinale landbouw

Vooraf in de dertiger jaren vond een omslag plaats naar de machinale landbouw. Het nog bestaande ingenieursbureau H.N. van Dijk speelde daarin een centrale rol. Daar werden onder meer de ingenieuze mobiele waterpompen ontworpen die nog steeds veel gebruikt worden. Men produceerde toen al 7 000 ton padie (padië is ongekilde rijst) per jaar.

In de loop van de jaren veertig kwamen de eerste tractoren. In 1943 waren er 6, maar 10 jaar later waren er al meer dan 100. De padiëproductie bedroeg direct na de Tweede Wereldoorlog ongeveer 14 000 ton per jaar.

De inzet van machines in de landbouw heeft veel vrouwen, die meehielpen in het veld, weer naar huis gestuurd. Dat heeft geleid tot grote gezinsconflicten.

Met financiële steun uit Nederland werden in de jaren vijftig en zestig veel polders in cultuur gebracht. In het kader van “Het welvaartfonds Suriname” werd in 1950 de Prins Bernhardpolder (een proefboerderij) in gebruik genomen, werd Wageningen opgezet en werd in 1951 de Groot Henarpolder aangelegd.

Wageningen was vooral bedoeld voor Nederlandse boeren, die elk 72 hectare land zouden gaan beheren. Dat lukte bij lange na niet, maar wel lukte het om de het modernste rijstbedrijf van Suriname op te zetten: de Stichting Machinale Landbouw (SML). Ook dit (semi-overheids)bedrijf ging echter geleidelijk ten onder – vooral vanwege mismanagement. Er groeiden grote schulden. Pas recentelijk bereikte de overheid een compromis met de grootste schuldeiser en lijkt het er op dat er een nieuw begin kan worden gemaakt. De meeste grond is nu geprivatiseerd.

In 1955 werd “Het Tienjarenplan” operationeel. De bacovenpolder (bacoven zijn kleine, heerlijke bananen) werd aangelegd, nog meer polders werden voor rijst bestemd en de padiëproductie steeg soms tot wel 77 000 ton, drie keer zoveel als wat Suriname zelf kon gebruiken. Gedurende de laatste 20 jaren is in de algemene malaise ook de rijstproductie weggezaakt. Momenteel wordt er ongeveer 20 000 ton rijst geproduceerd. Er is wel sprake van een stijgende lijn.

Vanaf 1958 kwamen er de bekende dubbeldeks-landbouwwliegtuigen, van waaruit grote arealen werden ingezaaid. De mechanisering leidde tot verbeteringen, maar ook tot problemen: zoals al gezegd konden de vrouwen nu thuis blijven, machines namen de dagloners het werk uit handen en man en vrouw hadden door de dag heen minder sociaal contact.

Een bruisende stad

Niettemin: in de zestiger en zeventiger jaren was Nieuw Nickerie een dynamische stad. Er kwamen banken, grote bedrijven vestigden filialen, het in 1926 aangelegde elektriciteitsnet werd doorgetrokken naar vele polders, er was een ziekenhuis, er werd naast de Zeedijk een vliegveld aangelegd, er kwamen onderwijsvoorzieningen op MBO- en HBO-niveau, er kwam een eigen radiostation (radio RANI, het station is er nog), – het bruiste in Nickerie! Men werd zelfs chauvinistisch: de economie van Suriname zou drijven op de economie van Nickerie!

Soorten en aantal scholen in Nickerie (totaal: 35)	
Gewoon lager onderwijs	26
LBGO/VBO	2
Lagere Technische School	1
MULO scholen	5
VOS (Lyceum, HAVO en Kweekschool)	1

Wilde je Hoger Beroeps (behalve dan de Kweekschool) of Universitair onderwijs volgen dan bleef je aangewezen op Paramaribo. Daardoor trokken vele jongeren met een wat hogere opleiding weg, wat voor de ontwikkeling van het district natuurlijk uiterst nadelig was.

Kunstmest en gewasbeschermingsmiddelen

Natuurlijk deden ook kunstmest en pesticiden hun intrede. Over de schadelijke invloed van die stoffen werd aanvankelijk nauwelijks nagedacht.

Wij komen de twee laatste stoffen nog op een andere manier tegen: ze worden gebruikt bij de meeste van de veelvuldig voorkomende suïcidepogingen.

De pelmolens en de exporteurs

Een belangrijke schakel in de rijstverwerking vormen de pelmolens. Nickerie kent er ongeveer 8. Zij verwerken de padie tot gepelde rijst.

De pelmoleneigenaren zijn machtig. Zij zijn het die feitelijk de prijs bepalen die de boer voor zijn aangeleverde padie krijgt. Padie moet binnen 24 uur na het oogsten in de pelmolen gepeld en gedroogd worden. De boeren hebben dus niet veel onderhandelingstijd. Het geeft de pelmoleneigenaren een sterke positie. Eigenlijk zouden de boeren veel beter georganiseerd moeten zijn dan nu het geval is, om zich een sterkere positie tegenover de pelmoleneigenaren te verwerven!

Ook de exporteurs (N.B.: de pellerij-eigenaren zijn soms ook de exporteurs!) bepalen mede de prijs die de boer voor zijn padie krijgt. De exporteurs zouden meer dan nu hun WINsten in Suriname kunnen beleggen.

Af en toe zijn er tekenen dat de behoefte aan rijst op wereldschaal stijgt en dus ook de prijs van padie. Boeren komen in een steviger positie als de pellerijen en exporteurs meer moeite doen om padie aan te trekken. Met name uit Azie(China) trekt de vraag aan. Daar bieden de pelmolens aan boeren een gegarandeerde afnameprijs, nog voordat er is ingezaaid! Bij een stijgende vraag op de wereldmarkt zijn de boeren dus veel beter af.

De kleine landbouwers zijn niet alleen in toenemende mate afhankelijk geworden van de

pellerijen en de exporteurs. Ook werden ze in toenemende mate afhankelijk van de overheid en haar plannen, vooral toen de algemene sociaal-economische malaise (vanaf de jaren tachtig) ontstond. Men kon bijvoorbeeld geld lenen, maar moest zeer hoge rentes betalen. Zo trokken vele kleine boeren geleidelijk weg. De leefomstandigheden van vele boeren zijn uiterst hard. Vaak zijn er ook grote schulden bij de banken, waarover men zoveel rente moet betalen dat er nauwelijks zicht is op verbetering van het leven. Dat leidde soms tot zelfmoord.

Tegenwoordig komt er wat meer samenwerking op gang tussen overheid, boeren en exporteurs en dat is wellicht toch een goed teken.

De boeren zijn natuurlijk ook sterk afhankelijk van de internationale markten, waar de padieprijzen uiteindelijk worden bepaald. Die liggen vaak lager dan de kostprijs in Suriname, onder andere omdat er soms grote partijen rijst vanuit bijvoorbeeld de Verenigde Staten op de markt “gedumpt” worden.

Het lijkt al met al geen vreugde om rijstboer te moeten worden – zoals dat voor vele zoons van rijstboeren natuurlijk het onvermijdbare toekomstperspectief is.

Verbetering van de rijstprijzen op de wereldmarkt heeft voor Nickerie dus direct grote en goede consequenties!

7 Wat goed is om te weten over de godsdiensten in Suriname

Er is in Suriname een verscheidenheid aan religies.

Religie	Situatie in 2004 (N = 492 829)
Christenen	200 700
Hindoes	98 200
Islamieten	66 300
Andere/geen	50 300
Onbekend	77 200
<i>Bron: ABS, 2005</i>	

De Creolen behoren voornamelijk tot een van de christelijke kerken, te weten:

1. voor circa 40% tot de Rooms-katholieke Kerk
2. eveneens voor 40% tot de Evangelische Broedergemeente (E.B.G.)
3. voor 15% tot de Hervormde Gemeente en de Evangelisch-Lutherse Gemeente (beide laatstgenoemde zijn vooral de kerken van de hogere sociale lagen).

De laatste tijd nemen door de Pinksterbeweging geïnspireerde stromingen vooral onder de sociaal-economisch minder bedeelde Creolen in invloed toe.

De Hervormde gemeente is de oudste van de christelijke kerken in Suriname. Ze is in 1668 uit de Nederlandse Hervormde kerk ontstaan en werkt vooral onder de Creolen.

De Rooms-katholieke kerk werkt vanaf 1683 onder de katholieke kolonisten en de Indianen. In 1958 werd het “Apostolisch Vicariaat” verheven tot Bisdom en sindsdien heeft Suriname formeel een bisschop van Paramaribo.

De Evangelische Broedergemeente begon in 1735 vooral onder de Indianen mensen te “bekeren”. Maar na 1760 concentreerde de E.B.G. zich meer op zendingswerk onder de Creoolse bevolking op de plantages.

De Evangelisch Lutherse gemeente dateert in Suriname van 1741. De kerk had lange tijd vooral

een Europees karakter. In de loop van de negentiende eeuw traden meer Surinamers toe tot deze kerk.

Tot de religieuze uitingen van de Creolen behoort van oudsher de *WINticultus*. Onder een bovenstroom van christelijke invloeden ligt nog een sterke natuurgodsdienst met een sterk animistisch en magisch karakter.

Het *animisme* houdt het geloof in dat niet alleen mensen een ziel hebben, maar ook dieren, planten en voorwerpen. Die ziel blijft na de dood of na vernietiging bestaan en kan overgaan op andere zaken of personen. De ziel blijft in principe dus invloed uitoefenen, ook na de dood. *WINti* betekent letterlijk “WIND” maar staat ook voor “geest”.

Als verzamelnaam verwijst *WINti* naar een religie die via overlevering (het doorgegeven woord – woorden hebben kracht in de *WINti*-opvatting) is meegekomen met Afrikaanse mensen die als slaven naar Suriname zijn gebracht. Er is dus geen “heilig boek”, maar vooral een mondelinge traditie. (Voor een goede beschrijving daarvan: zie Gooding, C. (1972). *WINti*. Meppel: Boom.) *WINti* verwijst naar *natuurgoden* en naar de *geesten van voorouders* (“jorka’s”) die men in ere moet houden en die men zeker niet boos moet maken. Ongelukkige levenssituaties worden vaak geweten aan de invloed van *WINti*.

Men eert en men vreest de overleden voorouders. Men is er vaak nog sterk van overtuigd dat de ziel van een overledene in de vorm van een geest invloed blijft hebben op de huidige gang van zaken. De voorouderverering is dan ook een belangrijk onderdeel van de *WINti*-cultus.

Zo zal men bijvoorbeeld in de avond niet gaan harken. Daardoor zou je een geest kunnen oproepen en in problemen raken. Ook ’s avonds op straat eten kan gevaarlijk zijn: een geest kan zijn vinger in je eten zetten en je ziek maken. De ziel van een overledene kan kwaad doen, dus ontwijkt men die ziel, men leidt hem (haar) om de tuin en men vereert hem (haar). Daarom houdt men zich graag aan het spreekwoord “Van de doden niets dan goeds” want je weet maar nooit.

In Suriname kan men soms een “*WINti prey*” bijwonen. In deze rituele bijeenkomsten (waar men ook als Nederlander wel voor wordt uitgenodigd) worden onder begeleiding van veel dans, drank en ritme door een medium dat in trance raakt de geesten van enkele voorouders opgeroepen. Dan volgt een gesprek daarmee. Dergelijke bijeenkomsten vergen veel voorbereiding en zorgvuldige begeleiding.

Er bestaat een *witte magie* en een *zwarte magie*. De witte magie wordt bedreven in het voordeel van een persoon of groep (bijvoorbeeld ten behoeve van genezing). Zwarte magie richt zich op het toebrengen van schade en nadeel (bijvoorbeeld iemand ziek maken, droogte veroorzaken zodat de aanplant mislukt).

Vele Creoolse mensen raadplegen bij problemen en ziekten naast een gewone dokter ook een *bonuman*. “Bonu” komt van het Franse “bon”. Een bonuman is “helderziend”, hetgeen betekent dat hij contact zegt te kunnen maken met geesten. Langs die weg probeert een bonuman aanwijzingen te geven hoe men dient te leven om van de problemen en ziekten verlost te worden – om de verhouding met de voorouders weer goed te maken. Het kan zijn dat men daartoe een offerritueel (“kratafel”) moet organiseren, dat men ritueel moet baden, dat men bepaalde sierraden moet dragen die de eigen geest (“jeje”) zouden kunnen versterken, dat men bepaalde stoffen in huis moet halen om boze geesten af te schrikken, dat men de grondgeesten op het eigen erf moet voeden of dat men een amulet (“tapu”) moet gaan dragen om de slechte invloed van een geest effectief te kunnen blokkeren.

Bonumans worden ook wel geraadpleegd bij onwettige handelingen (smokkel van drugs bijvoorbeeld). Men hoopt dan dat de bonuman kan helpen ontdekking te voorkomen, ontsnapping mogelijk te maken of lichamelijk letsel te voorkomen. Soms moet men een

bonuman voor zijn adviezen veel betalen. Uiteraard speelt angst en magische geruststelling bij al deze raadplegingen een grote rol.

Niet alle Hindoestanen zijn ook hindoe. Wel is het zo dat ongeveer 80% van hen het *hindoeïsme* als religie heeft. Er zijn twee hoofdstromen: de meer orthodoxe *Sanatan Dharm* (“eeuwige wet”) en de meer progressieve *Arya Samaj* (“vereniging van nobelen”).

Mensen uit de eerste stroming zetten vlaggetjes in de tuin na een gebedsbezoek van een pandit. Aan die rood, oranje of geel gekeurde vlaggetjes kun je dus de kerk herkennen.

Anders dan in het Christendom en de Islam kent het Hindoeïsme geen persoon als stichter en geen bijbel. Er is een Godsbeeld, verdeeld over een aantal goden, en er zijn heilige boeken, de “Veda’s”. Belangrijk is het geloof in een kringloop, in reïncarnatie en het Hindoeïsme gaat uit van een oerkracht “Brahma”, die voortdurend scheppend, onderhoudend en vernieuwend bezig is. Een belangrijk symbool is het “Aum”- teken. Men zegt Aum aan het begin en aan het eind van een gebed. Aum betekent zoveel als “absoluut geluk”. De A staat voor “groot, energiek”, de U staat voor “universele moederschoot” en de M staat voor “God, zon, kosmische kracht”.

Uitgangspunt en levensdoel voor een Hindoe moet zijn: de uiteindelijke eenwording van de eigen ziel met de Goddelijke ziel. Dan houdt de reïncarnatie op omdat men één is geworden met Brahma.

Voor hindoes zijn de belangrijke feestdagen (we vermeldden het al eerder):

- het *Holi- of Paghua-feest*, te vieren op de laatste dag van de Hindoestaanse jaartelling, dit is meestal in het voorjaar. Men wenst elkaar uitbundig en kleurig een gelukkig nieuwjaar. Vooral jongeren maken er een sport van elkaar (en liefst ook stagiaires...) bij die gelegenheid te beschilderen!

- het *Diwali-feest*, dat meestal in oktober of november wordt gevierd. Dit “lichtjesfeest” verwijst naar de overWINning van het goede op het kwade. Ter gelegenheid van Diwali maakt men, om het goede en het reine te bevorderen, de huizen goed schoon, eet een week lang vegetarisch en vermijdt in die week ook het gebruik van alcohol. Beide feesten worden in Suriname uitbundig gevierd.

Vanouds kent India vier *kasten*, gesloten groepen van mensen met een vergelijkbaar beroep, een gemeenschappelijke naam en met een bepaalde, hogere of lagere status. Men werd lid van een kaste op grond van geboorte. De positie op de maatschappelijke ladder lag vanaf de geboorte dus klaar. Men mocht niet buiten de kaste trouwen en men diende een beroep uit te oefenen dat viel binnen de range van beroepen in de kaste. Naast het systeem van de kasten was er een vijfde groep, de paria’s, de onaanraakbaren die het laagst op de maatschappelijke ladder stonden. In Suriname kennen we die groep niet. Officieel is het kastensysteem afgeschaft, maar op de achtergrond speelt de kastengedachte vermoedelijk nog een rol, ook in Suriname.

Van de Hindoestanen is ongeveer 15% *moslim*. Ze behoren hoofdzakelijk tot de Hanafitische stroming.

Op vele plaatsen in Suriname kun je prachtige tempels en moskeeën zien.

Van de Javanen is bijna de helft *moslim*. Zij behoren tot de Sjafitische school. 7% Van de Javanen is christen. Ook de Javanen namen religieuze uitingen mee vanuit hun geboorteland. Indrukwekkend is een ritueel genaamd “*djarang kepeng*”, waarbij men zich in trance laat gaan om vervolgens ijzingwekkende dingen te doen: op vuur of glas lopen, een levende kip eten etc. Men voelt zich dan te zijn bezeten door een geest. Bekend zijn de tijgergeest, de slangengeest, de paardengeest en de apengeest. In Suriname wordt dit ritueel nog regelmatig uitgevoerd, vooral door jongere Javanen.

Vanouds zijn de Indianen vooral katholiek. Later werden ze ook door andere Christelijke religies bepreekt.

Tegenwoordig kan men in Nickerie een grote verscheidenheid aan Christelijk georiënteerde groeperingen zien.

8 De verschillende bevolkingsgroepen en hun opvoedingstradities

Kinderen uit de verschillende etnische groepen worden heel verschillend opgevoed. In dit hoofdstuk worden de belangrijkste kenmerken van de verschillende opvoedingsstijlen besproken. Over de Indianen zullen we iets meer vertellen: ook hun tragische geschiedenis komt hier aan de orde.

A De Creoolse gemeenschap

De familiesystemen van Creolen

Binnen de Creoolse groep zijn twee typen familiesystemen te onderscheiden. Welk systeem domineert hangt vooral samen met de sociaal-economische positie:

a. lager sociaal-economische milieu	matrifocaal type gezin
b. hoger sociaal-economische milieu	vergelijkbaar met het traditioneel westerse kerngezin

Ad a.

Er is sprake van een alternatieve man-vrouw verbintenis: man en vrouw leven ongetrouwd samen of geheel apart (de zogenaamde bezoekersrelatie). De man komt en gaat en hij heeft een seksuele relatie met de vrouw die door de omgeving erkend en geaccepteerd wordt. Hij wordt de zogenaamde 'passagierende' vader genoemd. Een ander kenmerk is het veelvuldig voorkomen van vrouwelijke gezinshoofden. De centrale positie wordt ingenomen door de moeder of grootmoeder. De moeder is de gezagsdrager en heeft een permanente positie. De man daarentegen heeft een marginale positie en weinig gezag. Wanneer de man kan zorgen voor 'brood op de plank en kleren in de kast' neemt zijn gezag toe en wordt zijn plaats in het gezin een meer permanente.

Een mogelijke verklaring voor het ontstaan en voortbestaan van dit gezinstype onder creolen is het beste te begrijpen als een doorwerking van de oorspronkelijke Afrikaanse culturen. Het feit dat slaven niet als personen werden beschouwd maar als zaken, had onder andere tot gevolg dat tussen slaven geen huwelijken gesloten konden worden. Het ontbreken van een officiële gezinsstructuur vergemakkelijkte het de slavenmeester vader, moeder en kinderen te scheiden en apart te verkopen.

Een andere verklaring ligt in de slechte economische omstandigheden in Suriname. Door de hoge werkloosheid en de lage lonen werden de mannen gedwongen elders werk te zoeken.

Ad b.

Het gezinsverband van de Creolen die tot de hogere sociaal-economische klasse behoren vertoont veel gelijkenis met het westerse 'kerngezin': vader, moeder en kinderen. De man is de (belangrijkste) kostwinner.

De relatie tussen de gezinsleden

Onafhankelijk van het gezinstype en ongeacht de sociaal-economische klasse blijft de moeder de belangrijkste positie binnen het gezin innemen. Zij vormt de spil van het gezin en heeft met de kinderen een hechter band dan met haar partner. Het idee hierachter is dat je met je kinderen een

bloedband hebt, een band die slechts door de dood verbroken wordt. De relatie met de partner kan van tijdelijke aard zijn. Een andere oorzaak voor de centrale rol van de moeder hangt samen dus met het feit dat mannen soms noodgedwongen afwezig zijn op zoek naar werk. Ook is het gebruikelijk dat mannen hun vrije tijd vaak buitenshuis doorbrengen.

Hierdoor zullen kinderen bij conflicten vaak de zijde van de moeder kiezen en is de moeder een intermediair tussen de kinderen en vader. De communicatie verloopt via de moeder.

Hoewel de moeder dus met de kinderen de sterkste band heeft wordt de man onderdanig ontvangen. Hij kan bevelen uitdelen die door de vrouw gedwee worden uitgevoerd. Zij zorgt voor zijn maaltijd en hij krijgt het beste deel.

Wordt de relatie verbroken, dan worden moeder en kinderen opgevangen door de vrouwelijke familieleden, burens of vrienden. Onder Creoolse vrouwen is sprake van een sterk gevoel van onderlinge solidariteit.

Opvoedingsstijlen

De moeder draagt de primaire verantwoordelijkheid voor de kinderen. Uitgangspunt van het opvoeden is de gedachte dat kinderen afhankelijke wezens zijn tot ze in staat zijn in hun eigen levensbehoeften te voorzien. Ze zijn niet in staat zelf te denken of eigen beslissingen te nemen. Om die reden wordt in de opvoeding aan het kind eigen initiatief ontnomen. De moeder neemt de beslissingen en zij eist gehoorzaamheid, respect voor ouderen en autoriteit. Van het kind wordt geen tegenspraak geduld, dit wordt gezien als een vorm van brutaliteit.

Een kind dat zich niet aan deze ongeschreven wet houdt wordt 'vrijpostig' genoemd. Dit wordt afgestraft met dreigen of een tik. Vragen naar het 'waarom' van een opdracht wordt niet wenselijk geacht. Er is geen discussie over regels en opdrachten mogelijk.

Naar de ouder toe is het kind te allen tijde verantwoording schuldig, zelfs al woont het kind niet meer thuis. De opvoeding is onder andere gericht op het kunnen functioneren in een breed familieverband.

Verschillen naar sekse

In de opvoeding wordt een scherp onderscheid gemaakt tussen jongens en meisjes. De opvoeding is afgestemd op de verschillende rolverwachtingen die ouders hebben.

Jongens behoren als ze nog klein zijn onstuimig en ondeugend te zijn. De omgeving zal dergelijk gedrag instemmend begroeten met uitspraken als "hij is een echte jongen". Een rustige jongen wordt omschreven als zacht, als meisjesachtig. Wordt de jongen ouder en lichamelijk volwassen, dan wordt de nadruk gelegd op mannelijk of macho gedragspatronen. Jongens moeten zoveel mogelijk meisjes zien te versieren om te voorkomen dat ze een reputatie opbouwen van sufferd. Jongens krijgen binnen het huishouden ook een taak. Die ligt vaak buiten het gezichtsveld van moeder: bijv. boodschappen doen. Hierdoor hebben jongens meer mogelijkheden om met andere jongens van verschillende leeftijden op te groeien. Die hebben daardoor vrij veel invloed op de verdere ontwikkeling. Dat is met name vanaf de puberteit het geval.

Ouders hebben t.a.v. hun zonen hele hoge verwachtingen. Van hen wordt verwacht dat ze zullen voorzien in de levensbehoeften van de ouders. Het geldt als een ongeschreven wet dat met name de jongens de verplichting hebben later de zorg van de ouders op zich te nemen als die niet meer voor zichzelf kunnen zorgen. Deze verplichting geldt ook in geval de zoon een eigen gezin heeft te onderhouden: dit is het principe van het inlossen van de zoogschuld. Met het oog op deze verplichtingen leggen de ouders in de opvoeding veel nadruk op het volgen van onderwijs en het verwerven van kennis en welvaart.

Een meisje leert al op jonge leeftijd van haar moeder, grootmoeder en andere vrouwelijke verwanten wat er van haar verwacht wordt. Ze wordt betrokken bij de uitvoering van

huishoudelijke taken en als de moeder afwezig is zij de eerst aangewezen om voor de jonge kinderen te zorgen. In vergelijking met jongens worden de meisjes strakker gehouden. Men vreest dat meisjes in verwachting zouden kunnen raken en dan niet meer een waardige man kunnen vinden.

Mocht een meisje toch zwanger raken dan wordt daarop, afhankelijk van de sociaal-economische klasse, verschillend gereageerd. In de lagere sociaal-economische klasse wordt een vroege zwangerschap weliswaar onwenselijk gevonden, maar het baren van een kind wordt ook gezien als een overgang van onvolwassenheid naar volwassenheid. In deze klasse leeft ook de gedachte dat het hebben van een kind de band met de biologische vader kan verstevigen.

In de hogere sociaal-economische klasse wordt het zwanger raken van een ongehuwd meisje zeer onwenselijk geacht. Het wordt beschouwd als een falen van de opvoeding en prestigeverlies voor de familie. Dit kan leiden tot een groot conflict binnen het gezin en kan uitlopen op het uit huis zetten van het meisje. Het sociale netwerk van familieleden en vrienden staat dan overigens klaar om 'de gevallen vrouw' op te vangen. Ze bemiddelen ook weer met de familie van het zwangere meisje. Als de gemoederen bedaard zijn kan de 'besproken vrouw' weer terug naar huis. Ook meisjes worden sterk gestimuleerd om op school goede cijfers te leveren en een diploma te behalen. Een vaak gehoorde uitspraak is 'je diploma is je eerste man', een man kan je wel in de steek laten, maar je diploma niet. Veel Creoolse vrouwen moeten tegenwoordig als gezinshoofd zelf zorgen voor brood op de plank.

Gehanteerde opvoedingsmiddelen

'Wie niet horen wil, moet voelen', 'wie men liefheeft, kastijdt men' en 'wie de roede spaart, bederft het kind' zijn in Suriname bekende gezegden.

Als een kind iets goeds gedaan heeft krijgt het wat privileges. Het mag bijvoorbeeld wat later naar bed. Maar ook het geven van geld is een veel gebruikte vorm van belonen. Bij negatief gedrag kan het kind rekenen op een lichamelijke afstraffing. Slaan is, ondanks een wettelijk verbod, nog heel gebruikelijk en geaccepteerd. Er is weinig sprake van doelbewuste opvoeding. Vooruit plannen en realistische doelen voor de toekomst stellen is maar moeilijk in het dagelijks leven in te passen. Ouders leggen zelden (verbaal) uit wat ze beogen.

B De Hindoestaanse gemeenschap

Het traditionele familiesysteem

Het familiesysteem van de Hindoestanen is overwegend patriarchaal. Traditioneel leefden Hindoestanen in een groot familieverband rond een boerenbedrijf. Het was gebruikelijk dat na het huwelijk de schoondochter in het gezin van haar man werd opgenomen. De schoondochter werd gezien als aanwinst voor het arbeidspotentieel!

Ook bij de geboorte van kinderen uit dit huwelijk bleef de inwoning voortduren. Het gevolg was het ontstaan van het 'joint-family-systeem', een groot familieverband dat verschillende gezinnen en generaties kon omvatten.

Het traditionele Hindoestaanse gezin kan het best gedefinieerd worden als "een sociaal-economische en religieuze eenheid". Het wordt allereerst gekenmerkt door het samenwonen van ouders, kinderen, schoondochters, kleinkinderen, neven, nichten, ooms en tantes. De oudste man, de stamvader is de belangrijkste gezagsdrager. De stamvader wordt opgevolgd door de oudste zoon. Er is sprake van een sterke groepscohesie. Ieder lid van de familie is verplicht de familie-eer hoog te houden en voor de andere leden te zorgen. Kenmerkend is dat ieder lid een vaste rol en positie heeft, waarover geen onzekerheid bestaat. Vrouwen nemen binnen de familie een ondergeschikte en onmondige positie in. Zij hebben geen formele macht. Ten slotte is een belangrijk kenmerk dat religieuze vieringen en feesten primair een familieaangelegenheid zijn.

De religieuze praktijken van de Hindoestanen vinden traditioneel niet in een tempel of moskee plaats, maar binnen het groot familieverband.

De traditionele Hindoestaanse samenlevingsvorm, die sterk verbonden is met een agrarisch bestaan, komt in het district Nickerie nog heel veel voor. Groot is de invloed van religieuze waarden en gewoonten op het gezinsleven. Bij huwelijk, geboorte en dood worden allerlei traditionele rituelen uitgevoerd.

De relatie tussen de gezinsleden

In de grootfamilie heeft ieder een eigen plaats. De taken en rollen zijn duidelijk afgebakend. Er bestaat een hiërarchie van zeggenschap om rechten en werkzaamheden te verdelen, te coördineren en richting te geven. Elk lid is verantwoording schuldig aan de stamvader; zijn wil is wet. De man fungeert als regelgever, terwijl de vrouw, die aan hem ondergeschikt is, belast is met de uitvoering daarvan. Als de uitvoering te wensen overlaat zal zij ter verantwoording worden geroepen. In aangelegenheden buiten het gezin treedt de man op als woordvoerder.

Ondanks hun ondergeschiktheid nemen vrouwen meestal wel een centrale plaats in in het gezinsleven. Zij dragen namelijk zorg voor de interne coördinatie en bieden sociale en emotionele ondersteuning aan anderen. Zij letten op de naleving van sociale regels en zijn verantwoordelijk voor de opvang, verzorging, opvoeding en het huishouden.

Opvoedingsstijlen

Het is de exclusieve taak van de moeder om het kind te verzorgen en emotioneel te koesteren. In de eerste levensfase van het kind wordt het gedrag van de ouders gekenmerkt door toegevendheid. Tot de kleuterleeftijd van 5 à 6 jaar is het kind vrijwel volledig gevrijwaard van geboden en verboden, het hoeft niets en mag alles, als het tenminste maar geen gevaar oplevert of niet lastig is voor anderen.

De belangrijkste opdracht van de opvoeders is hun kinderen voor te bereiden op de rollen die zij geacht worden in de toekomst te spelen. Die rollen zijn traditioneel helemaal uitgeschreven en vooral gericht op het innemen van een plaats en het vervullen van een functie in de economisch-religieuze eenheid van het groot familieverband.

Kinderen worden van jongs af aan voorbereid op het huwelijk. De belangrijkste religie, het Hindoeïsme, is hierbij een factor van betekenis. Hindoes zien het huwelijk als een religieuze plicht. Pas na het huwelijk kan een man in staat zijn tot het vervullen van zijn sociale en religieuze plichten. Het is ondenkbaar dat een man zonder een huwelijksrelatie aan te gaan kan functioneren in de gemeenschap. De vrouw kan alleen door het huwelijk haar bestemming, namelijk het moederschap, verwezenlijken.

Groot belang wordt gehecht aan het respecteren van ouderen en autoriteiten. Respect is een soort "eenrichtingsverkeer". Opdrachten van ouderen moeten onmiddellijk en onvoorwaardelijk worden uitgevoerd.

Na de vroege kindertijd worden de opvoedende taken afhankelijk van de sekse van het kind meer en meer tussen vader en moeder verdeeld. De opvoeding van de jongen valt de vader ten deel, terwijl de moeder belast wordt met de opvoeding van de dochter. Opgemerkt moet worden dat in de opvoeding verschillende maatstaven gehanteerd worden die samenhangen met de sekse. Zo heeft een jongen, ook al is hij van dezelfde leeftijd, meer zeggenschap over het meisje dan andersom. Bij het tot stand komen van een huwelijk, dat nog veel plaats vindt door uithuwelijking, wordt de man meestal wel in de besluitvorming betrokken en kan hij invloed uitoefenen op de partnerkeuze.

Verschillen naar sekse

In de verdere ontwikkeling en socialisatie van de jongen fungeert de vader als leidsman. Hij leert

de zoon de vaardigheden die hij in zijn rol als man en kostWINner nodig zal hebben. Hij is degene die zijn zoon disciplineert en doet conformeren aan gedragsregels en opvoedingswaarden. De jongen identificeert zich met de autoritaire vader en kan zichzelf zo tot een ambitieuze autoriteit ontwikkelen die zich wil laten gelden. Samen met zijn vader en de andere mannen uit het groot familieverband treedt hij op als lijfwacht van de vrouwelijke leden van de familie. Hoog in de opvoeding van het meisje staan de deugden soberheid, vlijtigheid, ingetogenheid, trouw, gewilligheid, gehoorzaamheid, eerbied en dienstbaarheid. Dit zijn de deugden waarover het meisje moet beschikken, want daarop zal ze door haar toekomstige man en schoonfamilie worden beoordeeld. Als het meisje deze eigenschappen niet heeft zal het moeilijk zijn een partner te vinden. De moeder van het meisje zal verweten worden dat ze haar taak niet goed heeft uitgevoerd en zij zal aan status verliezen. Van oudsher werd in de Hindoestaanse gemeenschap als belangrijkste levensvervulling van de vrouw gezien het dienen van haar man en het tevreden stellen van hem en zijn familie. De vrouw diende zich volledig ondergeschikt te maken aan haar man. Zo zal zij pas eten als haar man verzadigd is en hem niet tegenspreken ook al weet zij dat zij gelijk heeft. In de districten van Suriname en dus ook in het district Nickerie kun je die ondergeschikte positie van de vrouw nog steeds zien.

Gehanteerde opvoedingsmiddelen

In de Hindoestaanse cultuur is er sprake van een systeem van verbale dreigementen en lichamelijke bestraffing. Disciplineren begint meestal met verbale middelen, maar kan al gauw uitmonden in fysieke straf. Het aanjagen van angst door het uiten van dreigementen en het vertellen van angstaanjagende verhalen komt heel frequent voor; dit alles om het kind van ongewenst gedrag af te houden. De lichamelijke straf is in principe acceptabel. Naast berisping en lichamelijke straf wordt ook het onthouden van diensten en gunsten als sanctie toegepast. Gedraagt het kind zich op een wijze die de goedkeuring kan verdragen dan zullen ze dat ook duidelijk laten merken. Dit kan in de vorm van het verlenen van gunsten of in de vorm van een materiële beloning.

C De Surinaams-Javaanse gemeenschap

Het traditionele familiesysteem

Het gezin neemt een centrale plaats in binnen het Javaanse familiesysteem. Het is gebruikelijk dat naast vader, moeder en kinderen ook anderen opgenomen worden in het gezin. Vooral bij kinderloze paren is het een veelvoorkomend verschijnsel een kind (een “kweekje”) van een ander paar in het gezin op te nemen. Behalve dat dit een uitdrukking is van de collectieve plicht om te zorgen voor de jongste generaties, ligt hieraan ook het idee ten grondslag dat het opvoeden en verzorgen van een kind de kans op eigen zwangerschap vergroot. Het kinderloze paar wordt dan niet geobsedeerd door de gedachte een kind te moeten verwekken. Wanneer de pleegmoeder zelf zwanger raakt, kan het kind terug naar zijn eigen ouders. Vaak echter blijft het kind bij zijn pleegouders.

Het familiesysteem van de Javanen is zeer uitgebreid. Naast bloed- en verre aanverwanten worden ook degenen wiens voorouders de reis naar Suriname op hetzelfde schip gemaakt hebben of op dezelfde plantage gewerkt hebben tot de familie gerekend (gebaseerd op een lotgenoot-, een “djadji-relatie”). Binnen dit stelsel is er geen centrale stamvaderfiguur, die met de hoogste autoriteit is toegerust. Wel heeft de vader de meeste autoriteit.

De relatie tussen de gezinsleden

Binnen de Javaanse samenleving spelen geslacht en leeftijd een belangrijke rol bij het verdelen van posities, status en taken. Het is de vrouw die het huishouden met vaste hand bestiert.

Huishoudelijke aangelegenheden, lichamelijk en geestelijk welzijn van de gezinsleden en de zorg voor de kleine kinderen vallen binnen haar domein. De meisjes krijgen al van jongs af aan die vaardigheden die hiervoor nodig zijn met de paplepel ingegoten. De man heeft echter het gezag. Naar buiten toe treedt hij op als vertegenwoordiger van het gezin en hij neemt alle zakelijke beslissingen.

De leeftijd en de maatschappelijke positie die men bekleedt bepalen binnen het gezin de volgorde van belangrijkheid. Zo is men aan de oudere persoon respect verschuldigd en ontzag wordt getoond voor degenen die een goede positie bekleden en/of autoriteit hebben. Deze waarde is af te leiden uit de taal die men gebruikt wanneer men een oudere iets vraagt. Men vraagt dan 'permissie' om iets te zeggen. Behalve uit de taal blijkt het respect ook uit allerlei non-verbale gedragingen. Men neemt bij een bezoek aan een Javaans huishouden plaats op een plek die qua hoogte lager gelegen is dan de plaats van iemand die een hoge positie bekleedt. Bij het binnenkomen komt een ondergeschikte op zijn hurken geruisloos de kamer binnen en neemt achter in de kamer plaats.

Opvoedingsstijlen

Javanen zijn geneigd het jonge kind in alles te verwennen, in alles te ontzien en niets van hem te verlangen. Dit komt voort uit het pedagogisch denkbeeld dat een jong kind tot 6 a 7 jaar helemaal niets kan.

De meest centrale waarde binnen de opvoedingssituatie wordt bepaald door de '*rukun*'. Dit begrip staat voor het streven naar harmonie, samenwerking, onderdrukken van vijandigheden en voorkomen van ruzie. Het betreft niet alleen de harmonie tussen de mensen onderling, maar ook de harmonische relatie met de geestenwereld.

In het algemeen gesproken wordt men in de Javaanse groep nog sterker dan in de Creoolse en Hindoestaanse groep opgevoed met het gevoel van gemeenschappelijkheid en saamhorigheid. Goede relaties met anderen binnen het verband van familieleden en aanverwanten zijn van grote betekenis voor de positie en het kunnen functioneren als groepslid. Individuele behoeften worden ondergeschikt gemaakt aan de groepswensen. Individuele ontplooiing en mondigheid worden niet op prijs gesteld en lastige vragen van het kind naar het waarom van regels worden - op zo harmonieus mogelijke wijze - omzeild.

Verschillen naar sekse

Na de fase van de vroege kindertijd die in de optiek van de Javanen tot ongeveer 6 jaar duurt, begint onder het streven van de *rukun* de opvoeding van jongens en meisjes. De opvoeding en socialisatie van de jongen is, behalve op het kunnen functioneren in een groot -familieverband - met de bijbehorende nadruk op conformisme en respect voor de posities van de familie - voornamelijk gericht op de economische taken die de jongen later als man zal hebben. Beide ouders zijn betrokken bij de opvoeding maar de vader zal de jongen voor bereiden op één van de belangrijkste momenten in zijn leven namelijk de besnijdenis of '*sunat*'.

De besnijdenis vindt meestal plaats tussen het tiende en het zestiende levensjaar. Vanaf dat moment is de jongen niet langer meer kind. Hij wordt als een volwassene beschouwd en ook zo behandeld. Er gelden vanaf dat moment andere rolverwachtingen en hij krijgt andere taken te vervullen. Zo wordt van hem verwacht dat hij de zorg en verantwoordelijkheid voor zijn jongere broers, zussen, neven en nichten op zich neemt.

Het meisje wordt al heel vroeg de rol van huisvrouw aangeleerd. De opvoeding is vooral gericht op het goed vervullen van de rol van huisvrouw en moeder. Al op jonge leeftijd zijn de meisjes in de keuken bezig met het klaar maken van maaltijden enz. Op deze wijze wordt het meisje voorbereid op wat gezien wordt als de belangrijkste gebeurtenis in haar leven: het huwelijk. Zodra er kinderen geboren zijn, is het belangrijkste doel van de opvoeding van het meisje bereikt.

Gehanteerde opvoedingsmiddelen

In een gemeenschap waar de *rukun* de leidraad van het leven en het tussenmenselijke verkeer is, is straffen, zeker fysiek straffen, onwenselijk. Straf brengt heftige spanningen en emoties met zich mee en deze verstoren de onderlinge relaties. Heeft een kind echt iets gedaan dat niet door de beugel kan dan hanteert men de vermaning of een pijnlijk kneepje. Als er fysiek moet worden gestraft dan is het meer een signaal dan een afstraffing.

Het feit dat een afstraffing zelden voorkomt, maakt dat het krijgen van een afstraffing hoog wordt opgevat. Het geeft aan dat de grenzen van het toelaatbare ver zijn overschreden.

De opvoeding wordt in het algemeen gekenmerkt door toegeeflijkheid. Als een kind iets dat hem gevraagd wordt weigert, wordt dit meestal ook gewoon geaccepteerd en er wordt hem niet gevraagd naar de reden hiervoor. Een kind wordt als regel nergens toe gedwongen. Raakt een meisje ongehuwd zwanger dan wordt zij opgevangen en wordt er verder over gezwegen.

D De Indiaanse gemeenschap

Inleiding

Over de Indiaanse gemeenschap in Suriname (ongeveer 10 000 mensen) hebben we in deze reader tot nu toe niet veel verteld. Dat maken we hier enigszins goed. De Indianen, als oudste volk van Suriname verdienen dat. De Indiaanse gemeenschap wordt in het algemeen, ook in vele andere landen, ernstig verwaarloosd.

De naam “Indianen” is eigenlijk een beetje vreemd. De naam werd bedacht door Spanjaarden, die dachten op het westelijke deel van India te zijn gestuit!

Tegenwoordig wordt ook wel de naam “Amerindians” gebruikt, maar wij zullen hier gewoon het alledaagse gebruik volgen en de naam “Indianen” aanhouden.

Waar komen de Indianen oorspronkelijk vandaan?

Vermoedelijk komt deze bevolkingsgroep oorspronkelijk uit Azië en is in de loop van duizenden jaren langs de westkust van Noord Amerika afgezakt naar Zuid Amerika. De vroegste Indianen, we spreken dan wel over mensen die mogelijk tussen de 5000 en 10 000 jaar geleden leefden, zouden dus van Oost Aziatische afkomst zijn!

Vermoedelijk zijn er in Zuid Amerika twee grote stromen geweest. Er is waarschijnlijk een groep mensen direct oostwaarts getrokken (langs rivieren en langs de kust) en er is een groep zuidwaarts getrokken – tot die uiteindelijk in Patagonie aan kwamen. De zuidwaarts getrokken mensen werden meestal “Cariben” genoemd, de oostwaarts getrokken mensen heetten de “Arowakken”. De Cariben noemden zich zelf liever “Guarani”. Dat betekent “dappere man” en “krijger”. Die naam was wel van toepassing want ze werden bekend om hun expansiedrift en hun niets ontziende woestheid. De naam Cariben houdt vermoedelijk weer verband met het feit dat ze vroeger kannibalistisch waren.

Het lijkt er op, dat de Cariben aanvankelijk zuidwaarts en later weer oost- en noordwaarts trokken. Ze omsingelden als het ware de Arowakken en hebben deze in de loop van de jaren ernstige schade toegebracht. Vooral voedselschaarste leidde tot overvallen op de Arowakken. De Arowakken hadden zich wat meer gevestigd, waren minder nomadisch dan de Cariben en mogelijk ook wat minder gewelddadig. We hebben het dan over vele jaren geleden: tussen 3000 v. Chr. en 1600 na Chr..

Er waren vroeger erg veel Indianen. Men schat hun aantal rond 1600 op in totaal zeker 45 miljoen mensen. Tegenwoordig zijn dat er heel veel minder. In Noord Amerika wonen er nog maar ongeveer 400 000 Indianen (de overige zijn voornamelijk uitgemoord), in Centraal Amerika wonen er ongeveer 6 miljoen en in Zuid Amerika wonen ongeveer 8 miljoen Indianen.

Leefstijl

Tot aan hun kennismaking met Europeanen (aan het eind van de 16^e eeuw) gebruikten Indianen geen metalen.

Er is dan ook, afgezien van de imposante Indiaanse culturen in Midden Amerika en Peru, niet veel “harde materie” dat iets vertelt over hun cultuurgeschiedenis. De Maya’s in Guatemala hadden een tekenschrift en ze schreven waarschijnlijk al voor onze jaartelling in de vorm van hiërogliefen. Nog maar kort geleden werden er hiërogliefen ontdekt uit de jaren 200 en 300 voor Chr..

Er zijn hier en daar in het noorden van Zuid Amerika een aantal tekeningen in rotsen (graffiti, bijvoorbeeld langs de Corantijnrivier) gevonden, er is enige keramiek en een serie urnen en er zijn wonderlijke formaties van stenen ontdekt – maar erg veel is het niet. De rotstekeningen geven meestal (gevaarlijke?) dieren weer.

Toch weten we natuurlijk wel iets over hun culturele achtergrond. De mannen jaagden en visten bijvoorbeeld. Ze gebruikten “blaasroeren” met pijltjes die gedoopt waren in curare en dus zeer dodelijk waren. Men liep vaak grote afstanden door het bos. Nog steeds staan Indianen bekend als onvermoeibare woudlopers. De vrouwen zorgden voor de kinderen, deden aan landbouw en vlochten of weefden allerlei zaken als kleding, manden en natuurlijk: de hangmatten waarin men rustte en sliep.

Rijst was er niet. Maïs was er, maar werd niet gegeten. Men at voornamelijk bittere cassave, die zoals bekend ook werd verwerkt tot kasiri, een sterk alcoholische drank.

Het leven moet erg hard geweest zijn, het was vooral: *overleven*.

Indianen woonden eenvoudig, in tamelijk kleine groepen (van 15 tot 50 mensen) en voornamelijk in familieverband. De families waren vooral gegroepeerd naar de vrouwelijke lijn (matrifocaal). De groepen verhuisden vaak mee met de verplaatsing van de “kostgrondjes”.

Een erfelijk leiderschap kende men niet. De man met de meeste kennis en/of ervaring werd doorgaans de hoofdman.

Naar we aannemen was er vroeger, net als tegenwoordig, geen erg hecht stamsysteem met een grote taalkundige en sociale eenheid. Dat heeft vermoedelijk de Indianen zeer kwetsbaar gemaakt. Men leek ook niet sterk te streven naar het verkrijgen van bezit. Mogelijk waren materiële bezittingen ook onhandig: men verplaatste zich immers vaak naar een ander en hopelijk vruchtbaar gebied. Er was dus ook niet zoveel te verdedigen.

Huwelijken werden meestal gesloten tussen neven en nichten. Dat spaarde een bruidsschat uit. Maar vooral Cariben trouwden ook wel met leden van een andere stam. Het gaf macht en invloed en het hield de grootte van de eigen groep op peil. Als het daarvoor nodig was vrouwen te ontvoeren, dan gebeurde dat. Polygamie kwam voor, onder meer om vrouwen te “accommoderen” die geen verwanten (meer) hadden. Ten aanzien van seksualiteit had men doorgaans een tamelijk vrije, onverschillige moraal.

Interessant is het verschijnsel dat een vrouw staande beviel van een kind, maar dat haar echtgenoot tezelfdertijd kreunend in de hangmat lag en zich liet verzorgen alsof *hij* een kind had gebaard. Deze gewoonte betekent vermoedelijk vooral, dat de man er mee aangaf dat hij de vader was!

Na een aantal dagen werd het ritueel beëindigd door de medicijnman, de “piyai”, die vervolgens het kind een naam gaf. Die naam mocht echter nooit hardop worden gezegd. Na de dood van de betreffende persoon mocht de naam ook nooit meer worden gebruikt.

Overleden verwanten werden begraven of gecremeerd. Men rouwde onder meer door het

hoofdhaar af te snijden. Na de rouwperiode werd een feest georganiseerd. Soms werden feestgangers fors geslagen. Dat zou de boze geesten verdrijven.

Ook interessant – maar erg pijnlijk - is het puberteitsritueel, waarbij jongens op de grens van hun lichamelijke volwassenwording een beproeving moesten doorstaan. Daarbij werden ze gestoken door een groot aantal wespen of mieren. Meisjes werden in de periode van hun eerste menstruatie geslagen. Deze rituelen zouden karaktervormend werken, meende men.

Natuurlijk maakten ook de Indianen hun theorieën over de oorsprong van het leven en van hun geschiedenis. De medicijnman speelde daarin de centrale rol. Een hele reeks van mythen en legenden verklaarden het leven. En natuurlijk was men ook bang. In het oerwoud scholen grote gevaren. Dus waren er bijvoorbeeld niet alleen mensen waarvoor je op je hoede moest zijn, er waren ook allerlei vreemde wezens waarvoor je ernstig uit moest kijken.

Een monotheïstisch geloof had men niet – tot de Europeanen kwamen. Men dacht animistisch (al het bestaande had een geest die kon blijven ronddolen en die je kon gaan bezetten) en magisch (toveren bestond, wat je kon denken kon ook werkelijkheid worden). De medicijnmannen konden hier goede diensten bewijzen: met hun rituelen, trances, beblazingen met de walm van tabak stelden ze de mensen gerust. Ze konden ook vele ziekten genezen dankzij een lange traditie van grote plantenkennis.

De komst van Europeanen was een ramp

De Indianen aan de noordelijke kust van Zuid Amerika werden dus eeuwenlang belaagd door Indianen uit het achterland. Maar vanaf de zestiende eeuw werden ze ook vanuit zee belaagd: eerst door Spanjaarden, en later ook door Portugezen en Nederlanders. Die zochten Indië en Eldorado: kruiden, thee, prachtige stoffen en vooral: goud!

Columbus landde in 1492 op de Bahama's maar dacht in Indië te zijn beland. Hij noemde de mensen dus "Indianen". In 1493 ondernam Columbus een tweede reis, vergezeld van allerlei ongerepde lieden en zelfs paters die het "achterlijke" volk moesten bekeren tot het Christendom. Columbus vond het een waardeloos en gevaarlijk volk – en zeker toen hij merkte dat de Cariben inderdaad nog kannibalistische praktijken hanteerden. Hij nam voor de aardigheid een aantal bewoners mee terug naar Spanje, waar ze als slaaf konden dienen. *Dát* vond hij natuurlijk heel normaal – het waren immers toch maar barbaarse mensen - ook al was hij dus naar onze maatstaven gewoon een kidnapper. Slaven werden toen niet alleen in Afrika gezocht!

Een van zijn ondergeschikten, De Hojeda, kreeg in 1499 de kans om als kapitein op eigen houtje een ontdekkingsreis te ondernemen. Hij nam een Italiaans zakenman, Amerigo Vespucci, mee en koos een wat zuidelijker route en belandde op de Zuidamerikaanse kust, op 3 graden noorderbreedte. Van daar uit volgde hij de kust tot aan de Margueritas (net boven Venezuela, dat door hem vanwege de afwisseling van paalwoningen en water werd vernoemd naar Venetië).

Vespucci schreef uitvoerig over de reis, maar niet over kapitein De Hojeda, en wekte de indruk dat hij *zelf* de ontdekker van het vasteland was. Dat land werd vervolgens in een vrouwelijke vorm^[14] naar hem vernoemd: Amerika. Vespucci werd niet te zeer gehinderd door zelfreflectie, want over de inheemsen zegt hij onder meer: "hun levenswijze is erg barbaars, want zij eten niet op gezette tijden, maar zo vaak als zij er zin in hebben". Hoe zou hij over ons denken?

Over zijn eigen handelwijze jegens zijn kapitein zwijgen we dan maar verder.

Het Spaanse koningshuis was het niet eens met de slavernijpraktijken en op hun bevel werd het uiteindelijk verboden om Indianen als slaven mee terug naar Spanje te nemen. Een aantal Spanjaarden vestigden zich aan De Wilde Kust en gedroegen zich ook wild en gewelddadig. Slaven werden gebrandmerkt en gedood naar willekeur, tot Karel V in 1532 de slavenhandel uiteindelijk verbood. Toch kwamen nog zeker tien jaren daarna scheepsladingen vol slaven in

Spanje aan.

Het *was* een barbaarse tijd. Vermoedelijk zijn in de 16^e eeuw miljoenen Indianen omgebracht – allemaal door Europeanen, op zoek naar goud en macht. Aanvankelijk waren dat vooral Spanjaarden, maar later voegden zich daar dus Portugezen, Duitsers, Engelsen en Nederlanders bij.

Aan het einde van de 16^e eeuw werden de Engelsen sterker op zee. In 1588 versloegen ze de Spaanse armada. Niet lang daarna sloeg ook bij hen de goudkoorts toe. Ze begonnen De Wilde Kust te onderzoeken. In hun voetspoor volgden de Nederlanders. Rond 1595 moeten die al aan de Corantijnrivier een tabakspiantage hebben gehad, die door Spanjaarden werd aangevallen, maar uiteindelijk door Arowakken in brand is gestoken. Later kwamen de Nederlanders ruimschoots terug: we schreven er in hoofdstuk 2 (B: Korte geschiedenis van Suriname) al over.

Hier verlaten we de tragische geschiedenis van de Indianen die ook nu nog een verwaarloosd volksdeel vormen.

Het traditionele familiesysteem

In de Indiaanse gemeenschap neemt het gezin de centrale plaats in. Kinderen blijven, eventueel met hun gezin, bij de ouders wonen tot ze in staat zijn zelf een huis te bouwen. Ouders gaan vaak weer bij een van hun kinderen wonen (meestal een dochter) als ze te oud worden om te werken en niet meer voor zichzelf kunnen zorgen.

Het familiesysteem van Indianen is vrij uitgebreid. Men blijft vaak bij elkaar in de buurt wonen, in de kleinere Indianendorpen is vrijwel iedereen ergens nog familie van elkaar.

Traditioneel is de vader de belangrijkste gezagsdrager. Moeder zorgt voor de verzorging en opvoeding van de kinderen, het huishouden en eventueel het kostgrondje (een eigen stukje grond waarop men groeten etc. verbouwt). Is vader afwezig, dan neemt de oudste zoon het gezag over. Mannen helpen wel, maar eigenlijk horen ze te jagen of te vissen.

Men is doorgaans niet erg materialistisch, een trek die vermoedelijk dus verband houdt met het nomadisch bestaan.

De relatie tussen de gezinsleden

Binnen een Indiaans gezin spelen geslacht en leeftijd een belangrijke rol. De vader is meestal de oudste, hij is de gezagsdrager en het hoofd van het gezin. Hij werkt en hij moet zorgen dat er eten op tafel komt. Hij vertegenwoordigt het gezin naar buiten toe. Hij neemt alle belangrijke en zakelijke beslissingen. Hij moet toestemming geven voor het huwelijk van een dochter. Zijn echtgenote is zijn ondergeschikte, al is ze dus belangrijk voor wat betreft de huishouding, de verzorging en de opvoeding van de kinderen. Ze zorgt voor emotionele en sociale steun aan de andere gezinsleden.

Opvoedingsstijlen

Kinderen worden over het algemeen vrij gelaten. Er is daarin niet zoveel verschil tussen jongere en oudere kinderen. Voor meisjes geldt, dat hun vrijheid wordt ingeperkt als ze dichterbij de puberteit komen. Moeders horen de kinderen voor te bereiden op de toekomstige rollen. Vaders bemoeien zich af en toe met de opvoeding van de jongens.

Kinderen horen de ouders te helpen, vooral in het huishouden en op het kostgrondje. Kinderen worden niet aangemoedigd vragen te stellen: ze moeten de dingen accepteren zoals ze komen. Mondigheid wordt niet erg gewaardeerd, al komt daar natuurlijk geleidelijk verandering in.

Verschillen naar sekse

Bij wat oudere kinderen neemt vader de leiding over de jongens en moeder over de meisjes. Een zoon wordt veel vrijer gelaten dan een dochter, maar moet wel leren vissen en jagen. De zoon wordt voorbereid op zijn latere positie als gezagsdrager. Meisjes worden voorbereid op hun latere taken.

Jongens en meisjes worden soms nog onderworpen aan puberteitsrituelen, waarbij ze pijnlijke beproevingen moeten doorstaan.

Jongens en meisjes zijn tamelijk vroeg seksueel actief. Er is geen scherp verbod op het hebben van seks voor het huwelijk. Ook daarin wordt men tamelijk vrij gelaten.

Gehanteerde opvoedingsmiddelen

In de Indiaanse gemeenschap wordt weinig met de kinderen gesproken. Ouders laten veel situaties op hun beloop gaan, men tolereert erg veel. Positieve gedragingen worden niet beloond, maar als vanzelfsprekend beschouwd. Gedragingen die echt niet door de beugel kunnen leiden tot slaag. Ook zal men een kind verboden opleggen of eigendommen afpakken. Erg stimulerend is de opvoeding dus niet.

9 De positie van kinderen in Suriname, in het bijzonder die met een beperking

Inleiding

Kinderen hebben rechten. Ook in Suriname. Suriname ondertekende het VN Verdrag inzake de Rechten van het Kind (doorgaans genoemd: het Kinderrechtenverdrag) in 1996. Dat Verdrag bindt de 191 deelnemende landen aan een groot aantal zaken, zoals het recht op bescherming, veiligheid en onderwijs.

Aan de rechtspositie van kinderen valt echter in Suriname nog heel veel te doen. Het is vooral het Bureau Kinder Ontwikkeling (BKO) dat voortdurend en alert hamert op noodzakelijke verbeteringen. Bijvoorbeeld in het onderwijs en in het jeugdstrafrecht.

Kinderen vormen voor vele ouders nog steeds een “oudedagsverzekering” en goedkope werkkrachten. In het vorige hoofdstuk heb je daar het een en ander over kunnen lezen. Dat geldt natuurlijk vooral wanneer men in armoede leeft en de hoop heeft dat kinderen in staat zullen zijn het armoedige bestaan te doorbreken.

Kinderen worden ook nog vaak gezien als “volwassenen in zakformaat” die je niet hoeft te ontzien en die je niet een betrekkelijk zorgeloze kindertijd hoeft te bezorgen. Ze worden gemakkelijk betrokken in volwassen zaken, ze horen en zien dingen die hun ontwikkeling geen goed doen.

Kinderen worden betrokken in volwassen conflicten. Privacy is in veel gezinnen een probleem: men leeft in een groot familieverband (soms wel met vier generaties op een erf) en dat brengt veel spanning met zich mee.

Ouders gaan er erg vaak van uit dat kinderen vanzelf groot worden en dat je enkel iets hoeft te doen als er iets mis gaat. Dus ligt de nadruk op straffen (op wat fout gaat) en niet op bekrachtigen (van wat goed gaat).

Er wordt in vele gezinnen nauwelijks met de kinderen gesproken, hooguit tot.

Veel ouders zijn niet geneigd eigen emoties zorgvuldig onder woorden te brengen. Men deelt emoties niet gemakkelijk. Kinderen krijgen dus niet “voorgeleefd” hoe nuttig het is om je gevoelens te kunnen vertellen en te kunnen delen.

Het is goed om te bedenken dat ouders zelf vaak nauwelijks hebben kunnen genieten van een “onbezorgde kindertijd”. Ze weten dus niet uit ervaring wat dat betekent!

We schetsen hier dus niet zo'n rooskleurig beeld. Er valt nog een wereld te WINnen. Maar bedenk dat in de moderne Westerse wereld, waaronder Nederland, de situatie nog niet zo lang geleden precies hetzelfde was.

Kinderen met een beperking

Suriname beschikt op dit moment niet over data over kinderen met beperkingen. Er is een datasysteem in de maak (het Children in Need of Special Protection data system, CNSP), maar het is nog niet beschikbaar.

In 1999 is een kleine studie gedaan, waaruit bleek:

- a) dat ruim 1% van de kinderen een geestelijke en/of lichamelijke handicap heeft (de belangrijkste daarvan waren: een verstandelijke handicap, spraak- en gehoorstoornissen)
- b) dat de houding ten opzichte van kinderen met beperkingen over het algemeen negatief is.

Doorgaans wordt aangenomen dat ongeveer 1% van de bevolking een verstandelijke beperking heeft, waarbij uit die groep een aanzienlijk deel (40%) daarbij ook een psychiatrische stoornis heeft. Voor Nickerie zouden we dus verwachten dat er ruim 150 kinderen verstandelijk gehandicapt zijn. Een eerste WIN-inventarisatie lijkt daar inderdaad ook op te wijzen[16]. Op de enige ZMLK school in Nickerie zitten echter minder dan 20 kinderen.

Misschien wel het belangrijkste om hier op te merken is dit.

In het algemeen vergeet men de rechten van kinderen met een handicap; ze vormen nog steeds een achtergestelde groep. Daar komt nog iets bij: men mijdt ze letterlijk en figuurlijk. Er is vaak zelfs angst hen aan te raken, of door hen aangeraakt te worden! Ze worden ook meewarig bekeken en er is veel onwetendheid over hun situatie en mogelijkheden. Juist daardoor ontstaan natuurlijk ook allerlei vooroordelen.

Kinderen met een geestelijke en/of lichamelijke handicap worden in het algemeen ernstig ondergestimuleerd. *Ze zijn bovendien extra kwetsbaar voor mishandeling en misbruik.*

Het gehandicaptenbeleid valt in Suriname formeel onder het Ministerie van Sociale Zaken en Volkshuisvesting. Hoewel dit Ministerie met betrekking tot gehandicapte kinderen nog geen beleidsdocument heeft ontwikkeld, worden toch 1800 gehandicapte kinderen op de een of andere manier ondersteund, meestal in samenwerking met particuliere organisaties.

Gelukkig vormen ze nu voor het Ministerie van Sociale Zaken en Volksgezondheid wel een "speerpunt van beleid": ook kinderen met een beperking moeten zich kunnen ontplooiën en ze moeten meer in het gewone leven betrokken worden.

Er is sinds 1981 een Nationale Advies Raad voor het Gehandicaptenbeleid (NARG) en er is sinds mei 2000 een Vereniging van ouders van kinderen met een handicap, "De Vuist" genaamd. In Nickerie is er op dit moment nog geen belangenvereniging. We zijn bezig een afdeling van De Vuist op te zetten.

Suriname kent een aantal instellingen die werken voor gehandicapten. Zeven werken voor meervoudig gehandicapte kinderen.

Het beleid is dus gericht op de vermindering van separatie en de verbetering van integratie, maar er is een veel sterker proactieve opstelling nodig om een goed gehandicaptenbeleid van de grond te krijgen. De samenwerking met het Ministerie van Sociale Zaken en Volkshuisvesting verloopt dusdanig, dat in de komende jaren een behoorlijke vooruitgang geboekt kan worden.

Drie december is door de Verenigde Naties uitgeroepen tot "Internationale dag voor mensen met een handicap". De Verenigde Naties bevelen aan:

- Vroege onderkenning van ontwikkelingsachterstanden met het oog op preventieve

interventie

- Het scheppen van gedifferentieerde mogelijkheden voor gehandicapte kinderen
- Te streven naar speciale stimuleringsprogramma's die er op moeten zijn gericht
- gehandicapte kinderen zoveel mogelijk volwaardig deel te laten nemen aan de samenleving
- Bewustwordingscampagnes te starten om mensen gevoeliger te maken voor de speciale behoeften, de mogelijkheden en de rechten van gehandicapte kinderen
- Trainingen te organiseren voor werkers in de gehandicaptenzorg.

Het Surinaamse Ministerie van Sociale zaken beschouwt, net als de WIN groep, de verbetering van de zorg voor mensen met een beperking als een "speerpunt van beleid".

Intussen is op 18 april 2005 ons "Zr Dankers Centrum", speciaal gebouwd voor kinderen met meervoudige beperkingen, officieel in gebruik genomen en nog geen maand later kwamen de eerste kinderen. Aan de training van het personeel en de screening van de kinderen is sinds oktober 2004, hard gewerkt. Mede dankzij de grote steun van de de Stichting Paus Johannes XXIII in Rotterdam en de Mondriaan Onderwijs groep in Den Haag kunnen vijf van de medewerkers van het Zr. Dankers Centrum zich scholen tot professionele helpers!

Medio 2006 kon het derde paviljoen, "Tante Paula" geheten, worden geopend.

De ZMLK school is met steun van het Community Development Fund Suriname vrijwel gerenoveerd en er wordt gewerkt aan een omrastering en aan een sportveldje. Personeel van de KLM hielp via "WINGs of support" met het aanschaffen van speeltoestellen.

Het Ministerie van Onderwijs leverde eind 2007 een full time manager.

Op de website www.winggroep.com vindt je foto's en de meest actuele situatie.

10 Slot

Naar we hopen leverde deze reader je veel informatie over Suriname, over Nickerie en over ons werk.

Als je werkelijk alle hoofdstukken hebt gelezen, dan weet je veel over Suriname en over Nickerie in het bijzonder. Mooi zo. En toch moet je bedenken: de werkelijkheid is altijd weer levendiger en kleuriger dan de beste beschrijving.

Wij houden ons aanbevolen voor opmerkingen over de inhoud van deze reader en natuurlijk over wat je hebt gemist.

Zoals we aan het begin al zeiden: werken en wonen in Nickerie is een verrijkende ervaring. We hopen van harte dat de reader de aanpassing aan de omstandigheden hier gemakkelijker maakt. Naast het lezen van de reader kun je ook veel informatie via internet vinden. Vele stagiaires en vrijwilligers houden een eigen weblog bij, waarop ze hun persoonlijke ervaringen plaatsen. Zo kun je je dus toch wel redelijk goed voorbereiden op het verblijf in Nickerie. Maar de aanpassing aan de omstandigheden lukt uiteindelijk pas als je leert om gaan met het gemis van dierbare familie en vrienden. Soms gebeuren er dingen thuis en in de vriendenkring waardoor je wenst: was ik nu maar even bij hen. Dan heb je het zwaar: je bent gewoon ver weg, ook al is er met de huidige mogelijkheden veel communicatie met het thuisfront.

Daartegenover staan echter doorgaans een aantal ervaringen die je verblijf kunnen maken tot wat wij graag willen: een onvergetelijke tijd.

Met dank aan Egbert de Bruin

